

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 54/2019 vp) täydentämisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 54/2019 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan ja lakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 54/2019 vp) täydentämisestä (HE 10/2020 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan ja lakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- perustuslakivaliokunta PeVL 12/2019 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 9/2020 vp
- lakivaliokunta LaVL 4/2020 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Sofia Aspelund, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Sari Alho, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylituomari Jussi Karttunen, markkinaoikeus
- lakimies Anu Kettunen, Finanssivalvonta
- apulaistietosuojaavaltuutettu Anu Talus, tietosuojaavaltuutetun toimisto
- tietoturva-asiantuntija, lakimies Sanna Sahlman, Liikenne- ja viestintävirasto

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

- erityisasiantuntija Anu Santaharju, Liikenne- ja viestintävirasto
- ryhmäpäällikkö Paula Hannula, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- asiantuntija Sanna-Maria Bertell, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtava asiantuntija Janne Koivisto, Kaupan liitto ry
- edunvalvonta-asiantuntija Tiina Vyyryläinen, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry
- asiantuntija Karoliina Katila, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)

HALLITUKSEN ESITYKSET

HE 54/2019 vp

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista. Lisäksi muutettaisiin Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettua lakia, oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettua lakia, Finanssivalvonnasta annettua lakia, sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, tuomioistuinnmaksulakia, kuluttajansuojalakia, asuntokauppalakia, saatavien perinnästä annettua lakia, maksupalvelulakia, korkolakia, matkapalveluyhdistelmistä annettua lakia, palvelujen tarjoamisesta annettua lakia, sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia, liikenteen palveluista annettua lakia sekä maksulaitoslakia.

Esityksen pääasiallisena tavoitteena on toimeenpanna Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä, jonka keskeisen osan muodostavat toimivaltaisten viranomaisten vähimmäistoimivaltuudet. Asetuksen toimeenpano edellyttääkin käytännössä yhteistyöasetusta täydentävien säännösten antamista kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuuksista.

Laissa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista säädettäisiin muun muassa asetuksen mukaisesta tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta, oikeudesta tehdä koeostoja sekä oikeudesta määrätä poikkeuksellisissa tapauksissa myös esimerkiksi verkkosivustoilla olevaa sisältöä poistettavaksi sekä viime kädessä poistamaan verkkosivusto tai määrätä verkkotunnus poistettavaksi verkkotunnusrekisteristä. Ehdotettu sääntely täydentäisi jo olemassa olevaa sääntelyä yhteistyöasetuksen täytäntöönpanosta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten toimivaltuuksista.

Yhteistyöasetusta sovelletaan vain asetuksen liitteessä lueteltujen Euroopan unioninsäädösten rajat ylittäviin rikkomuksiin jäsenvaltioissa, mutta ehdotuksen mukaan kuluttaja-asiamiehellä olisi käytössään yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltuudet myös muissa sen valvontaan kuuluvissa asioissa. Kuluttaja-asiamiehen toimintaa tehostettaisiin kansallisista tarpeista johtuen myös siten, että kuluttaja-asiamiehen kieltopäätökseen tyytymättömän elinkeinonharjoittajan olisi vietä-

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

vä asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi, eikä kiello enää raukeaisi pelkästään elinkeinonharjoittajan vastustuksen perusteella.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan kuluttaja-asiamiehelle oikeutta hakea seuraamusmaksun määräämistä markkinaoikeudelta tiettyjen laissa yksilöityjen kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta. Myös jatkossa kuluttaja-asiamiehen valvontatyön lähtökohtana olisi kuitenkin neuvottelumenetely. Siltä osin kuin seuraamusmaksusääntelyn piiriin esitetään säännöksiä, joiden noudattamista kuluttaja-asiamies ja Finanssivalvonta valvovat yhdessä, myös Finanssivalvonnalla olisi oikeus määrätä seuraamusmaksuja. Elinkeinoharjoittajalle määrättävän seuraamusmaksun enimmäismäärä olisi pääsäännön mukaan neljä prosenttia rikkomuksen päättymistä edeltäneen vuoden liikevaihdosta.

Esityksellä toteutetaan myös pääministeri Antti Rinteen hallituksen hallitusohjelmaa, jonka mukaan kuluttajansuojalainsäädännön noudattamista tehostetaan uudistamalla kuluttajaviranomaisen toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lakien on tarkoitus tulla voimaan 17 päivänä tammikuuta 2020, jolloin yhteistyöasetusta aletaan soveltaa.

HE 10/2020 vp

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi hallituksen esitystä laiksi kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista sekä laeiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 54/2019 vp). Eduskunnan perustuslakivaliokunta on antanut hallituksen esityksestä lausuntonsa (PeVL 12/2019 vp). Lausunnossa edellytetään, että hallituksen esityksessä tarkoitettujen seuraamusmaksuasiat käsitellään markkinaoikeudessa hallintoprosessuaalisessa järjestyksessä. Tällaisen muutoksen tekeminen hallituksen esitykseen sisältyvään kolmannen lakiehdotukseen on edellytyksenä sille, että hallituksen esitys voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunta on samoin edellyttänyt, että muutoksenhaku markkinaoikeuden edellä tarkoitetuissa seuraamusmaksuasioissa on ohjattava hallituksen esityksessä ehdotetusta poiketen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhaku tulee toteuttaa ilman valituslupajärjestelmää. Myös näiden muutosten tekeminen on edellytyksenä sille, että hallituksen esitys voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Hallituksen esityksen täydennyksen tarkoituksena on tehdä eduskunnan perustuslakivaliokunnan edellyttämät muutokset alkuperäiseen hallituksen esitykseen siltä osin kuin ne koskevat seuraamusmaksuasioiden käsittelyjärjestystä. Samalla esitetään eräiden muiden täsmennysten tekemistä alkuperäiseen hallituksen esitykseen sisältyviin säännöksiin. Muut perustuslakivaliokunnan alkuperäiseen hallituksen esitykseen edellyttämät muutokset kuin seuraamusmaksuasioiden käsittelyjärjestystä koskevat muutokset on tarkoitus toteuttaa alkuperäisen hallituksen esityksen käsitelyn yhteydessä.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti täydennettävässä hallituksen esityksessä ehdotettujen lakien kanssa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Ehdotusten tausta ja tavoite

Hallituksen esityksiin HE 54/2019 vp ja HE 10/2020 vp sisältyvien lakiehdotusten taustalla on EU:n kuluttajaviranomaisten yhteistyötä koskevan asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kuluttajalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja asetuksen (EY) N:o 2006/2004 kumoamisesta, jäljempänä *yhteistyöasetus* tai *asetus*) sääntely.

Asetuksella otettiin käyttöön yhteistyön muotoja ja mekanismeja, joiden tarkoitus on nykyaikaistaa ja tehostaa EU:n kuluttajasääntelyn täytäntöönpanoa. Tehokas ja riittävän yhtenäinen kuluttajansuoja ja sen täytäntöönpano ovat keskeinen osa sisämarkkinoita sekä kuluttajien että yritysten näkökulmasta. Kuluttajaviranomaisten yhteistyön ja sääntelyn harmonisoinnin merkitys korostuu entisestään digitalisaation ja valtioiden rajat ylittävän verkkokaupan vuoksi.

Esityksen pääasiallinen tavoite on yhteistyöasetuksen täytäntöönpano, joka edellyttää käytännössä täydentäviä säännöksiä kuluttajaviranomaisten toimivaltuuksista. Yhteistyöasetusta sovelletaan vain asetuksen liitteessä lueteltujen Euroopan unionin säädösten rajat ylittäviin rikkomuksiin jäsenvaltioissa. On kuitenkin pidetty tarkoituksenmukaisena, että kuluttaja-asiamiehellä olisi yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltuudet myös muissa sen valvontaan kuuluvissa asioissa. Tätä voidaan pitää perusteltuna kuluttajansuojan tehokkuuden ja toimintaympäristön yhtenäisyyden näkökulmasta sekä kuluttajien että yritysten kannalta.

Talousvaliokunta pitää esitettyä sääntelyä lähtökohdiltaan perusteltuna ja puoltaa sen hyväksymistä muutettuna seuraavin perusteluin ja yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyin muutoksin.

Keskeiset ehdotukset

Laissa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista säädettäisiin muun muassa asetuksen mukaisesta tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta, oikeudesta tehdä koeostoja sekä oikeudesta määrätä poikkeuksellisissa tapauksissa myös esimerkiksi verkkosivustoilla olevaa sisältöä tai viime kädessä myös verkkosivusto poistettavaksi taikka määrätä verkkotunnus poistettavaksi verkkotunnusrekisteristä. Sääntely täydentäisi jo voimassa olevaa sääntelyä yhteistyöasetuksen täytäntöönpanosta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten toimivaltuuksista.

Kuluttaja-asiamiehellä olisi käytössään yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltuudet myös muissa sen valvontaan kuuluvissa asioissa. Kuluttaja-asiamiehen toimintaa tehostettaisiin kansallista tarpeista johtuen myös siten, että kuluttaja-asiamiehen kieltopäätökseen tyytymättömän elinkeinonharjoittajan olisi vietävä asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi, eikä kiello enää raukeaisi pelkästään elinkeinonharjoittajan vastustuksen perusteella. Kieltoa koskeva sääntely olisi tällöin paremmin linjassa eräiden kuluttaja-asiamiehen kanssa rinnakkaista toimivaltaa käyttävien eri-

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

tyisviranomaisten, kuten Finanssivalvonnan ja Liikenne- ja viestintäviraston, kieltomenettelyä koskevan sääntelyn kanssa.

Kuluttaja-asiamiehen nykyisestä keinovalikoimasta on tähän asti puuttunut suora taloudellinen seuraamus lainsäädännön rikkomisesta. Valvonnan tehostamiseksi ehdotetaan, että kuluttaja-asiamiehellä olisi oikeus esittää seuraamusmaksun määräämistä elinkeinonharjoittajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö tiettyjä laissa yksilöityjä kuluttajansuojasäännöksiä. Kuluttaja-asiamiehen valvontatyön lähtökohtana olisi kuitenkin jatkossakin neuvottelumenettely. Siltä osin kuin seuraamusmaksusääntelyn piiriin esitetään säännöksiä, joiden noudattamista kuluttaja-asiamies ja Finanssivalvonta valvovat yhdessä, myös Finanssivalvonnalla olisi oikeus määrätä seuraamusmaksuja.

Talousvaliokunta katsoo, että ehdotetut toimivaltuudet ja sääntelyratkaisut ovat keskeisiltä osin perusteltuja ja tarpeellisia sekä EU-sääntelyn tehokkaan täytäntöönpanon turvaamiseksi että kansallisten kuluttajansuojaviranomaisten toiminnan tehostamiseksi. Nyt käsiteltävän sääntelyn eduskuntakäsittelyn yhteydessä ehdotuksissa on kuitenkin ilmennyt tiettyjä, erityisesti joidenkin sääntelyratkaisujen perustuslainmukaisuuteen liittyviä ongelmakohtia (PeVL 12/2019 vp — HE 54/2019 vp), joista osa on edellyttänyt täydentävän hallituksen esityksen antamista (HE 10/2020 vp) ja joita koskevia kysymyksiä on arvioitu keskeisiltä osin lakivaliokunnan lausunnossa (LaVL 4/2020 vp — HE 54/2019 vp — HE 10/2020 vp). Perustuslakivaliokunta on arvioinut erillisessä lausunnossaan myös täydentävää hallituksen esitystä (PeVL 9/2020 vp — HE 10/2020 vp). Myös talousvaliokunnan seuraavassa esittämä tarkastelu ja valiokunnan muutosehdotukset kohdistuvat keskeisiltä osin näihin kysymyksiin.

Tiedonsaantioikeus

Esityksen 1. lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin mukaan toimivaltaisella viranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta valvontatoimen kohteena olevalta elinkeinonharjoittajalta yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan asian selvittämiseksi tarpeelliset tiedot. Kyseisen lakiehdotuksen 4 §:n perusteella kuluttaja-asiamiehellä olisi sama tiedonsaantioikeus myös silloin, kun kyse on muusta kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta kuluttajan suojaksi säädetyn lainsäädännön valvontaan liittyvästä asiasta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 12/2019 vp — HE 54/2019 vp) tarkastellut asiaa perustuslain 10 §:ssä turvattujen yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt selvänä, että EU:n sekundäärioikeuden etusijan vuoksi yhteistyöasetuksessa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien asianmukaista soveltamista on pidettävä valiokunnan vakiintuneessa käytännössä tarkoitettulla tavalla välttämättömänä. Koska hallituksen esityksen tarkoituksena on kuitenkin kattaa asetusta laajemmin tiedonsaantioikeuksia myös yksinomaan kansallisen harkinnan perusteella, perustuslakivaliokunta on katsonut, että tiedonsaantioikeutta on tältä osin täsmennettävä erikseen luetteloimalla ne yksityiselämän suojan ytimeen kuuluvat arkaluonteiset tiedot, joita tiedonsaantioikeuden on tarkoitus kattaa.

Perustuslakivaliokunnan mielestä nyt käsillä olevassa sääntelykontekstissa estettä ei ole sille, että tällaista luetteloa täydennetään 6 §:n 2 momentissa säädettäväksi ehdotetulla tavalla myös 1 momenttiin otettavalla säännöksellä tiedonsaantioikeuden ulottumisesta myös muihin, erikseen lu-

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

etteloituihin kuitenkin rinnastuviin ja yhteistyöasetuksessa säädetyn tiedonsaantioikeuden soveltamisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Tällaisen muutoksen tekeminen on edellytyksenä sille, että 1. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunnan mielestä talousvaliokunnan on nyt arvioitavassa sääntelykontekstissa ensisijaisesti syytä pyrkiä arkaluonteisten tietojen osalta mahdollisimman täsmälliseen ja tarkkarajaiseen luettelointiin yhteistyöasetuksen mahdollistamissa puitteissa.

Talousvaliokunta esittää tiedonsaantioikeutta koskevaa säännöstä täsmennettäväksi perustuslakivaliokunnan edellyttämin, jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyin muutoksin ja perusteluin.

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisen oikeudesta tehdä tarkastus elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevissa tiloissa säädetään hallituksen esityksen HE 54/2019 vp 1. lakiehdotuksen 8 §:ssä. Sen 2 momentin mukaan tarkastus saadaan toimittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa vain, jos tilassa tosiasiallisesti harjoitetaan elinkeinotoimintaa, tarkastuksen toimittaminen valvonta-asian hoitamiseksi on välttämätöntä ja on perusteltu ja yksilöity syy epäillä yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa sääntelyä rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena tässä laissa tarkoitettu seuraamusmaksu tai rikoslaissa (39/1889) säädetty rangaistus. Tarkastusoikeutta koskeva sääntely perustuu osin yhteistyöasetuksen 9 artiklan 3 kohdan c alakohtaan.

Perustuslakivaliokunnalla ei ole ollut 1. lakiehdotuksen 8 §:stä valtiosääntöoikeudellista huomauttamista siltä osin kuin se koskee yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvia tarkastuksia (PeVL 12/2019 vp, s. 5). Siltä osin kuin toimivaltuuden ehdotetaan 1. lakiehdotuksen 4 §:ssä koskevan muita kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita perustuslakivaliokunta on arvioinut ehdotettua säännöstä perustuslain 10 §:ssä turvatuun kotirauhan suojan kannalta.

Perustuslakivaliokunnan mukaan 1. lakiehdotuksen 8 §:ssä tarkastusoikeus on asianmukaisesti sidottu välttämättömyydedellytykseen sekä perusteltuun ja yksilöityyn epäilyyn rikkomuksesta. Sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta se pitää kuitenkin ongelmallisena, että säännöksen soveltamisalaan kuuluvat myös tilanteet, joissa on epäily rikoslaissa säädetystä, enimmäillään sakolla rangaistavasta teosta. Perustuslakivaliokunnan mukaan säännöstä tulee tältä osin muuttaa siten, ettei siinä mahdollisteta tarkastuksen toimittamista sakonuhkaisen rikkomuksen epäilyn perusteella silloin, kun kyse on saman lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentissa tarkoitettusta muusta kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta kuluttajan suojaksi säädetyn lainsäädännön noudattamisen valvontaan liittyvästä asiasta. Tällainen muutos on edellytyksenä sille, että 1. lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Talousvaliokunta esittää tarkastusoikeutta koskevan sääntelyn muuttamista perustuslakivaliokunnan edellyttämällä ja lakivaliokunnan lausunnossaan ehdottamalla, tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa selvitettyllä tavalla (LaVL 4/2020 vp — HE 54/2019 vp — HE 10/2020 vp). Lakivaliokunta on tarkastellut lausunnossaan tarkastusoikeuden käsittelyä rikosasioiden tietosuojalain yhteydessä. Myös nyt käsiteltävässä asiassa lakivaliokunta on esittänyt asiaa koskevan sääntelyn muotoilemista niin, että tarkastusoikeuden ulkopuolelle rajautuvat vähäiset sakonuhkaiset rikkomukset. Samalla lakivaliokunta on korostanut, ettei edellytyksenä ole se, että juuri ky-

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

seisessä yksittäistapauksessa seuraamuksena olisi nimenomaan vankeusrangaistus. Talousvaliokunta yhtyy lakivaliokunnan lausunnossaan esittämään arvioon.

Koeostot

Toimivaltaiselle viranomaiselle ehdotetaan hallituksen esityksen HE 54/2019 vp 1. lakiehdotuksen 10 §:ssä yhteistyöasetukseen perustuen oikeutta tehdä tietyissä tilanteissa koeostoja. Säännösehdotuksen 2 momentti mahdollistaa tietyin edellytyksin sen, että toimivaltainen viranomais- tai viranomainen voi käyttää koeoston tekemisessä valehenkilöllisyyttä. Lakivaliokunta on lausunnossaan (LaVL 4/2020 vp — HE 54/2019 vp — HE 10/2020 vp) arvioinut valtuuksien riittävyttä, rajamista ja toteuttamistapaa. Samoin lakivaliokunta on pitänyt tarpeellisenä seurata sääntelyn toimivuutta. Siltä osin kuin on kyse toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta peruuttaa koeostotarkoituksessa tehty sopimus, lakivaliokunta on esittänyt säännöstä täsmennettäväksi. Talousvaliokunta yhtyy lakivaliokunnan arvioon ja esittää säännöstä muutettavaksi siten kuin jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa on selvitetty.

Seuraamusmaksun käyttöönotto

Yhteistyöasetuksessa edellytetään, että toimivaltaisilla viranomaisilla on valtuudet määrätä seuraamuksia asetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten vuoksi ja minkä tahansa asetuksen nojalla annetun toimenpiteen noudattamisen laiminlyönnin vuoksi (9 artiklan 4 kohdan h alakoh- ta). Hallituksen esityksestä HE 54/2019 vp ilmenee, että komissiolta saadun tiedon mukaan ase- tuksessa ei nimenomaisesti edellytetä seuraamusmaksun käyttöönottoa, mutta esityksessä ehdo- tetaan tällaista muutosta (s. 29 ja 33).

Kuluttaja-asiamiehellä ei nykyisin ole mahdollisuutta esittää elinkeinonharjoittajalle suoraa ta- loudellista seuraamusta kuluttajalainsäädännön rikkomisesta. Kuluttaja-asiamiehen keinovali- koimaa on jo pitkään pidetty puutteellisena. Lakivaliokunta on arvioinut lausunnossaan laajasti seuraamusmaksun käyttöönottoon liittyviä kysymyksiä ja toteuttamistapaa. Talousvaliokunta yh- tyy lakivaliokunnan arvioon siitä, että seuraamusmaksun käyttöönottoa voidaan pitää valvonnan tehostamiseksi perusteltuna. Kyse ei myöskään ole täysin uudeltaisesta seuraamuksesta, sillä hallinnollisia seuraamusmaksuja on viime aikoina otettu käyttöön useilla hallinnon aloilla. Val- vonnan tehostamiseksi on myös perusteltua, ettei seuraamusmaksua koskevaa sääntelyä rajata koskemaan vain yhteistyöasetuksen liitteessä lueteltuja EU-säädöksiä, vaan se ulotetaan myös kuluttajansuojan kannalta keskeiseen kansalliseen lainsäädäntöön, kuten kuluttajaluottojen hin- tasääntelyyn ja saatavien perintään. Talousvaliokunta yhtyy kuitenkin perustuslakivaliokunnan lausunnossaan (PeVL 12/2019 vp — HE 54/2019 vp) ja lakivaliokunnan lausunnossaan (LaVL 4/ 2020 vp — HE 54/2019 vp — HE 10/2020 vp) esittämään arvioon tarpeesta täsmentää sääntelyä niin, että viranomaisen harkintavalta seuraamuksen esittämisessä tai määräämisessä käy siitä sel- keästi ilmi, ja esittää säännöksen täsmentämistä tältä osin yksityiskohtaisissa perusteluissa esite- tyllä tavalla.

Elinkeinonharjoittajalle määrättävän seuraamusmaksun enimmäismäärä saa 1. lakiehdotuksen 18 §:n 2 momentin mukaan olla enintään neljä prosenttia liikevaihdosta. Talousvaliokunta viittaa seuraamusmaksun tason arvioinnin osalta lakivaliokunnan lausunnossaan esittämään ja korostaa, että kyseessä on seuraamusmaksun enimmäisraja ja maksun suuruuden tulee perustua kokonais-

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

arviointiin, jossa on otettava huomioon useita eri seikkoja. Ehdotetut säännökset mahdollistavat siten sen, että maksun suuruus voidaan kussakin yksittäistapauksessa määritellä oikeasuhtaiseksi teon laatuun ja vahingollisuuteen nähden.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että eri tyyppiset seuraamusmaksujärjestelmät ja täytäntöönpanoratkaisut eri EU-jäsenvaltioissa voivat aiheuttaa sisämarkkinoiden ja yritysten kilpailuedellytysten eriytymistä. Seuraamusmaksun enimmäisrajan asettamista nyt ehdotetulle tasolle puoltaa kuitenkin myös 28.5.2022 sovellettavaksi tuleva, ns. Omnibus-direktiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/2161 neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 98/6/EY, 2005/29/EY sekä 2011/83/EU muuttamisesta unionin kuluttajansuojasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan parantamisen ja nykyäikaistamisen osalta), joka tulee edellyttämään vähintään tämän suuruista seuraamusmaksun enimmäismäärää tietyissä rajat ylittävissä tapauksissa. Talousvaliokunta kiinnittää edelleen huomiota siihen, että EU:n ulkopuolelta EU-alueelle suuntautuva verkkokauppa voi käytännössä välttyä kuluttajalainsäädännön noudattamisen kustannuksilta ja sen rikkomuksiin liittyviltä seuraamuksilta. Talousvaliokunta pitää myös tältä kannalta tärkeänä seurata ja arvioida sanktiojärjestelmän muutosten vaikutuksia ja kehittää järjestelmää seuraamusten oikeasuhtaisuuden, yritysten yhtäläisten kilpailuedellytysten ja kansainvälisen kilpailukyvyn varmistamiseksi.

Talousvaliokunta kiinnittää lakivaliokunnan tavoin huomiota myös ehdotukseen siitä, että seuraamusmaksu voi tulla kyseeseen, jos elinkeinonharjoittaja kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö muun ohella kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:n mukaisen velvollisuuden arvioida kuluttajan luottokelpoisuus tai rikkoo saman luvun 16 a §:n säännöksiä luoton myöntämisestä (1. lakiehdotuksen 13 §:n 1 momentin 4 kohta). Viitatus kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 14 §:n 1 momentin mukaan luotonantajan on ennen luottosopimuksen tekemistä arvioitava, kykeneekö kuluttaja täyttämään luottosopimuksen mukaiset velvoitteensa. Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien tietojen perusteella. Saman luvun 16 a §:n mukaan luotonantaja saa myöntää luoton kuluttajalle ainoastaan, jos tämän luottokelpoisuuden arviointi osoittaa, että luottosopimuksesta johtuvat velvoitteet todennäköisesti täytetään luottosopimuksessa edellytetyllä tavalla. Luotonantajan on myös määriteltävä kuluttajaluottojen myöntämisessä käyttämänsä periaatteet. Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ei esitetä muutoksia edellä mainittuihin kuluttajansuojalain 7 luvun säännöksiin.

Talousvaliokunta viittaa tältä osin myös kuluttajaluottojen sääntelyä koskevaan kuluttajansuojalain väliaikaiseen muuttamiseen (TaVM 12/2020 vp — HE 53/2020 vp). Talousvaliokunta on tässä yhteydessä kiinnittänyt huomiota tarpeeseen puuttua laajaa keinovalikoimaa käyttäen ongelmiin, jotka aiheutuvat siitä, että luottoja myönnetään myös kuluttajille, joilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia selviytyä luoton takaisinmaksusta asianmukaisesti. Seuraamusmaksusääntelyn kytkeminen myös luottokelpoisuuden arviointia koskevaan sääntelyyn on siten talousvaliokunnan näkemyksen mukaan perusteltua. Luotonantajan velvollisuutta arvioida kuluttajan luottokelpoisuus on täsmennetty ja tiukennettu joitakin vuosia sitten ja kyseisen hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 78/2012 vp, s. 18 ja 19) on varsin yksityiskohtaisesti selostettu, mitä seikkoja luotonantajan yleensä tulisi vähintäänkin selvittää.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Seuraamusmaksun määräämisessä noudatettava menettely ja muutoksenhaku

Perustuslakivaliokunnan käytännössä seuraamusmaksuja on pidetty lainvastaisesta teosta tai laiminlyönnistä määrättävinä sanktioluonteisina hallinnollisina seuraamuksina ja rangaistusluonteinen taloudellinen seuraamus on asiallisesti rinnastettu rikosoikeudelliseen seuraamukseen. Perustuslakivaliokunta on hallituksen esityksestä HE 54/2019 vp antamassaan lausunnossa (PeVL 12/2019 vp) katsonut, että seuraamusmaksun määräämisessä merkityksellisiä ovat ihmisoikeusopimuksen 6 artiklan 2 kappaleen määräykset muun muassa syyttömyysolettamasta (todistustaakan kuuluminen rikosasioissa syyttäjälle ja oikeus tulla pidetyksi syyttömänä) ja itsekriminointikiellosta (oikeus olla todistamatta itseä vastaan) sekä perustuslain 21 §:n vaatimukset.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti edellä mainitussa lausunnossaan huomiota hallituksen esitykseen HE 54/2019 vp sisältyneeseen ehdotukseen siitä, että seuraamusmaksua koskeva asia käsiteltäisiin markkinaoikeudessa markkinaoikeudellisena asiana (3. lakiehdotuksen 1 luvun 6 §). Tämä olisi merkinnyt asian käsittelyä soveltuvin osin oikeudenkäymiskaaren riita-asioita koskevien säännösten mukaisesti (oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain, 100/2013, 5 luvun 17 §). Markkinaoikeuden ratkaisuun olisi haettu muutosta valittamalla korkeimpaan oikeuteen.

Perustuslakivaliokunnan mukaan ehdotuksesta olisi seurannut, että esimerkiksi sovinnon mahdollisuus olisi poikennut perustuslain 2 §:n 3 momentin sisältämästä vaatimuksesta, että rangaistuksen tulee perustua lakiin ja julkisen vallan käyttö voi perustua vain lakiin (PeVL 12/2019 vp, s. 9). Lisäksi, koska riita-asiassa asianosaisen on oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan näytettävä ne seikat, joihin hänen vaatimuksensa tai vastustamisensa perustuu, elinkeinonharjoittajalla olisi voinut olla velvollisuus todistaa, että hän ei ole syyllistynyt seuraamusmaksusäännöksen kohteena olevaan menettelyyn tai laiminlyöntiin. Siviiliprosessuaalisen todistustaakan soveltaminen olisi siten perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan voinut asiallisesti merkitä syyllisyysolettamaa, mikä olisi ristiriidassa syyttömyysolettaman kanssa. Elinkeinonharjoittajan oikeusturvaan olisi perustuslakivaliokunnan mukaan ollut omiaan heikentämään myös se, että ehdotuksen mukaisessa menettelyssä seuraamuksen kohteena oleva elinkeinonharjoittaja olisi ilmeisesti itse joutunut vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan myös sellaisessa tapauksessa, että seuraamusta koskeva vaatimus hylättäisiin lainvastaisena (oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 5 luvun 16 §).

Perustuslakivaliokunnan mukaan seuraamusmaksun määräämistä siviiliprosessuaalisessa menettelyssä voitiin pitää erittäin poikkeuksellisena ratkaisuna. Perustuslakivaliokunta katsoikin, että seuraamusmaksuasiat on käsiteltävä markkinaoikeudessa hallintoprosessuaalisessa järjestyksessä (PeVL 12/2019 vp, s.10). Tämä vastaa muun muassa kilpailu- ja hankintaoikeudellisten seuraamusmaksujen käsittelyssä sovellettavaa oikeudenkäyntimenettelyä (oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 2 luvun 1 §), ja sillä voidaan välttää elinkeinonharjoittajan oikeusturvaan ja puolustautumisoikeuksiin kohdistuvat ongelmat. Lisäksi muutoksenhaku markkinaoikeuden seuraamusmaksuasiassa tekemään ratkaisuun oli perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan ohjattava korkeimpaan hallinto-oikeuteen ilman valituslupaa (PeVL 12/2019 vp, s. 11). Perustuslakivaliokunnan mukaan tällaisten muutosten tekeminen 3. lakiehdotukseen oli edellytyksenä sille, että se voitaisiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Hallitus on perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta antanut täydentävän hallituksen esityksen HE 10/2020 vp, jonka tarkoituksena on tehdä perustuslakivaliokunnan edellyttämät muutokset alkuperäiseen hallituksen esitykseen siltä osin kuin ne koskevat seuraamusmaksuasioiden käsittelyjärjestystä. Lakiteknisesti tarvittavat muutokset ehdotetaan toteutettavaksi muuttamalla alkuperäisen hallituksen esityksen HE 54/2019 vp 1. lakiehdotusta, 3. lakiehdotusta (täydentävän hallituksen esityksen 2. lakiehdotus) sekä 5. lakiehdotusta (täydentävän hallituksen esityksen 3. lakiehdotus).

Täydentävässä hallituksen esityksessä HE 10/2020 vp ehdotetaan, että seuraamusmaksuasiat käsitellään markkinaoikeudessa hallintoprosessuaalisessa järjestyksessä. Kuluttaja-asiamiehen esitykset (alkuperäisessä hallituksen esityksessä HE 54/2019 vp ”hakemukset”) seuraamusmaksun määrittämisestä ovat kyseisen hallituksen esityksen mukaan markkinaoikeudessa oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja niin sanottuja kilpailu- ja valvonta-asioita. Lisäksi muutoksenhaku markkinaoikeuden seuraamusmaksuasiassa tekemään ratkaisuun ehdotetaan ohjattavaksi korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhaku ehdotetaan toteutettavaksi ilman valituslupaa. Jatkomuutoksenhaun symmetrisyyden turvaamiseksi jatkomuutoksenhakua ei ehdoteta rajoitettavaksi vain yksityisen osapuolen etujen huomioon ottamiseksi, vaan jatkomuutoksenhakuoikeus on myös kuluttaja-asiamiehellä tilanteissa, joissa kuluttaja-asiamiehen esitys on hylätty tai seuraamusmaksu on määrätty muutoin esityksestä poikkeavasti.

Perustuslakivaliokunnalla ei ole ollut huomauttamista täydentävään hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten säännösehdoituksista (PeVL 9/2020 vp). Talousvaliokunta pitää täydentävässä hallituksen esityksessä esitettyjä sääntelyratkaisuja perusteltuina ja puoltaa niiden hyväksymistä.

Lakivaliokunta on laajasti arvioinut täydentävässä hallituksen esityksessä ehdotettua sääntelytapaa ja sen vaikutuksia lausunnossaan (LaVL 4/2020 vp). Talousvaliokunta viittaa tältä osin lakivaliokunnan lausuntoon ja yhtyy arvioon siitä, että perustuslakivaliokunnan edellyttämästä toteutuksesta seuraa eräitä nykyiselle oikeusjärjestykselle epätavanomaisia piirteitä. Tällainen seikka on ensinnäkin se, että korkeimman hallinto-oikeuden toimivaltaan ei kuulu mitään muuta asiar ryhmää, jossa hallintotuomioistuinlinjassa käsiteltäisiin muutoksenhakuasioina vain hallinnollisia sanktioita. Hallintotuomioistuinlinjassa käsiteltäviin asioihin kuuluvat yleensä myös muutoksenhaut niistä muista päätöksistä, joita valvontaviranomaiset tekevät toiminnanharjoittajan lainvastaisen tai muutoin epäasianmukaisen toimintatavan ehkäisemiseksi, muuttamiseksi tai kieltämiseksi. Ensi asteen ja ylimmän muutoksenhakutuomioistuimen asiallinen toimivalta on siten yleensä sama.

Täydentävä hallituksen esitys merkitsee kielto- ja seuraamusmaksuasioiden prosessien erillisyyttä ja valituksen eriytymistä korkeimpaan oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Yritysten näkökulmasta on arvioitu, että tämä lisää kustannuksia ja epävarmuutta sekä on omiaan lisäämään kynnystä hakea oikeussuojaa. On myös arvioitu, että se, ettei kieltoa ja seuraamusmaksua voida käsitellä samassa prosessissa, voi vaikuttaa kuluttaja-asiamiehen halukkuuteen hakea sekä kieltoa että seuraamusmaksua, jolloin kuluttaja-asiamiehen seuraamusta koskevaa harkintaa voisivat tarkoituksenmukaisuuden sijasta ohjata prosessisääntelyä koskevat seikat.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Täydentävän hallituksen esityksen valmistelussa on harkittu, tulisiko perustuslakivaliokunnan seuraamusmaksusääntelyyn edellyttämän muutoksen johdosta myös kuluttaja-asiamiehen kieltoasiat siirtää käsiteltäväksi hallintoprosessuaalisessa järjestyksessä (ks. HE 10/2020 vp, s. 5 ja 6). Muutoksen tarkoituksenmukaisuuden tarkempaa arviointia ja toteuttamista ei esityksen mukaan kuitenkaan ollut tässä yhteydessä mahdollista suorittaa. Lakivaliokunta on pitänyt aiheellisena, että ehdotetun sääntelyn toimivuutta seurataan tarkoin ja kokemusten perusteella arvioidaan tarkemmin, tulisiko myös kuluttaja-asiamiehen kieltoasiat siirtää hallintoprosessuaalisessa järjestyksessä käsiteltäviksi. Lakivaliokunta on myös esittänyt asiaa koskevaa erillistä lausumaa. Talousvaliokunta pitää lakivaliokunnan tavoin tärkeänä seurata järjestelmän toimivuutta mutta pitää saamansa selvityksen perusteella todennäköisenä, että uudistusten vaikutusten arviointi tältä osin on mahdollista vasta useamman vuoden kuluttua erityisesti seuraamusmaksuasioiden todennäköisesti melko vähäisen, vuositasolla mahdollisesti vain muutamaa tapauksiin rajautuvan määrän vuoksi. Talousvaliokunta ei tämän vuoksi esitä asiaa koskevaa lausumaa.

Talousvaliokunta pitää lakivaliokunnan tavoin myönteisenä muutoksia, joita täydentävä hallituksen esitys merkitsee oikeudenkäyntikulujen sääntelyn kannalta. Täydentävä hallituksen esitys merkitsee sitä, että kuluttaja-asiamies voi joutua esityksen tehneenä viranomaisena korvaamaan yksityisen osapuolen oikeudenkäyntikulut, jos muunlainen ratkaisu olisi kohtuuton ottaen huomioon oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 ja 2 momentin säännökset. Tämä merkitsee erityisesti asiassa annetun ratkaisun huomioon ottamista. Korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa voitaisiin lisäksi ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaisten kannalta. Yksityinen osapuoli voitaisiin velvoittaa korvaamaan viranomaisen oikeudenkäyntikuluja vain, jos yksityinen asianosainen on esittänyt ilmeisen perusteettoman vaatimuksen.

Kuluttaja-asiamiehen määräämisen kiellon vastustaminen

Hallituksen esityksessä HE 54/2019 vp ehdotetaan kansallisista syistä, että kuluttaja-asiamiehen kieltopäätökseen tyytymättömän elinkeinonharjoittajan on saatettava asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi uhalla, että kieltopäätös jää muutoin pysyväksi (2. lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentti). Nykyisin kuluttaja-asiamiehen kieltopäätös raukeaa elinkeinonharjoittajan vastustuksen vuoksi ja asian vieminen tämän jälkeen markkinaoikeuden ratkaistavaksi on kuluttaja-asiamiehen vastuulla. Talousvaliokunta yhtyy lakivaliokunnan lausunnossaan (LaVL 4/2020 vp — HE 54/2019 vp — HE 10/2020 vp) esittämään arvioon ja pitää muutosta perusteltuna.

Ehdotetusta sääntelystä ei ilmene nimenomaisesti, mistä lähtien kuluttaja-asiamiehen kieltoa on noudatettava. Talousvaliokunta pitää perusteltuna täsmentää säännöstä lakivaliokunnan lausunnossaan ehdottamalla, yksityiskohtaisissa perusteluissa selvitettyllä tavalla.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esille myös kysymys siitä, miltä osin markkinaoikeudella olisi toimivalta muotoilla viranomaisen määräämää kieltoa. Kysymyksen taustalla on hallituksen esityksen vaikutusarviointiosioon sisältyvä arvio siitä, että kiellon uudelleenmuotoilu markkinaoikeudessa ei enää olisi nykyiseen tapaan mahdollista ja että tämä voisi merkitä sitä, että markkinaoikeus ei pysyttäisi kuluttaja-asiamiehen määräämää kieltoa, vaikka taustalla olisikin sinänsä lainvastainen menettely, jos se katsoisi, että kielto ei olisi määrättävissä kuluttaja-asiamiehen päättämällä tavalla.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Myös lakivaliokunta on arvioinut asiaa lausunnossaan. Talousvaliokunta yhtyy lakivaliokunnan arvioon ja korostaa, ettei hallituksen esityksellä ole ollut tarkoitus muuttaa sitä, miten markkinaoikeuden ratkaisukäytännössä kieltoasioita on vastaavanlaisissa asioissa katsottu voitavan käsitellä. Markkinaoikeus voi siten jatkossakin muotoilla viranomaisen määräämää kieltoa sitä supistavasti oikeuskäytäntönsä mukaisesti.

Toimivaltaisten viranomaisten resurssit

Alkuperäisessä hallituksen esityksessä HE 54/2019 vp arvioitiin, että uusien valvontakeinojen aktiivinen hyödyntäminen edellyttää Kilpailu- ja kuluttajaviraston henkilöstövoimavarojen lisäämistä vuositasolla yhteensä 650 000 eurolla (8 henkilötyövuotta) vuodesta 2020 lukien, mikä otettiin huomioon valtion vuoden 2020 talousarvioesityksessä lisämäärärahana Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimintamomentilla 32.01.06. Koska alkuperäisen hallituksen esityksen eduskuntakäsittely viivästyi, tarvittavaa lisämäärärahaa ei voitu sisällyttää valtion vuoden 2020 talousarvioon. Vuodelle 2020 tarvittava lisämääräraha on sen sijaan otettu huomioon 5.6.2020 annetussa hallituksen esityksessä vuoden 2020 neljänneksi lisätalousarvioksi. Lisämäärärahatarve vuodelle 2020 on 365 000 euroa eli pienempi kuin alun perin esitetty 650 000 euroa, mikä johtuu ehdotettujen lakien voimaantulon viivästyemisestä. Vuodesta 2021 lukien lisämäärärahatarve on vuositasolla yhteensä 650 000 euroa alkuperäisen esityksen mukaisesti, ja lisäys sisältyy vuosien 2020—2023 julkisen talouden suunnitelmaan momentilla 32.01.06 vuosille 2021 ja 2022. Talousvaliokunta pitää esitettyä lisämäärärahaa kuluttajapolitiikan tehokkaan täytäntöönpanon ja kuluttajansuojan kannalta perusteltuna.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta pitää oikeussuojakeinojen tehokkuutta ja ehdotettua seuraamusjärjestelmää keskeisenä keinona puuttua laaja-alaisiin, suurta kuluttajajoukkoa koskeviin ja usein myös valtioiden rajat ylittäviin rikkomuksiin. Nyt ehdotetut tutkintavaltuudet ja erityisesti seuraamusmaksu ovat merkittävä ja perusteltu muutos kuluttajansuojaviranomaisten keinovalikoimaan.

Talousvaliokunta kiinnittää samalla huomiota siihen, että nyt ehdotetut valtuudet eivät muuta kuluttajansuojan materiaalista sisältöä eivätkä poista kuluttajasääntelyn eroja EU:n jäsenvaltioiden sisällä tai kansainvälisesti. Ehdotus ei myöskään vaikuta kuluttajansuojalainsäädännön alueelliseen soveltamisalaan, eikä se ratkaise kaikkia, esimerkiksi EU:n ulkopuolelta suuntautuvaan verkkokauppaan liittyviä kuluttajansuojaan tai sen täytäntöönpanoon liittyviä ongelmia.

Nyt ehdotetussa sääntelyssä on kyse ennen muuta jälkikäteisestä, kuluttajansuojan täytäntöönpanoon ja seuraamuksiin liittyvästä sääntelystä. Talousvaliokunta korostaa tarvetta puuttua kuluttajansuojaan liittyviin ongelmakysymyksiin ennaltaehkäisevästi ja oikea-aikaisesti. Tässä työssä keskeisiä keinoja ovat tiedotus, neuvonta ja neuvottelu. Talousvaliokunta muistuttaa myös, ettei nyt ehdotettu sääntely korvaa kuluttaja-asiamiehen neuvotteluvollisuutta, jota voidaan pitää edelleen olennaisena, ennakoivana keinona ratkaista kuluttajansuojaan liittyviä ongelmia.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista

6 §. Oikeus saada tietoja elinkeinonharjoittajalta ja muulta yksityiseltä taholta.

Talousvaliokunta esittää säännöksen 1 momenttia muutettavaksi niin, että se kuuluisi seuraavasti: ”Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta valvontatoimen kohteena olevalta elinkeinonharjoittajalta yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan asian selvittämiseksi tarpeelliset tiedot. Erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tai näihin yksityiselämän suojan näkökulmasta rinnastuvia tietoja toimivaltaisella viranomaisella on kuitenkin oikeus saada vain, jos tiedot ovat yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan asian selvittämiseksi välttämättömiä ja kyse on: 1) pankki- tai maksutilitiedoista; 2) kuluttajan terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä koskevista tiedoista; 3) yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten tai niiden yksityiskohtien selvittämiseksi välttämättömistä edellä lueteltuihin tietoihin rinnastuvista tiedoista.”

Säännöksessä luetteloitaisiin perustuslakivaliokunnan edellyttämin tavoin ne yksityiselämän suojan ytimeen kuuluvat arkaluonteiset tiedot, joita tiedonsaantioikeuden on tarkoitus kattaa, sekä sidottaisiin tiedonsaantioikeus sanonnallisesti näiltä osin välttämättömään. Yksityiselämän suojan ytimeen kuuluvien arkaluonteisten tietojen sijasta pykälässä viitattaisiin ensinnäkin erityisiä henkilötietoryhmiä koskeviin tietoihin, joista säädetään tietosuojasetuksen (EU) 679/2016 9 artiklassa. Toiseksi pykälässä viitattaisiin näihin yksityiselämän suojan näkökulmasta rinnastuviin tietoihin. Tällä tarkoitettaisiin niitä muita tietoja, jotka perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on katsottu arkaluonteisiksi tiedoiksi tai joiden on katsottu rinnastuvan näihin. Näitä ovat esimerkiksi luonnollisen henkilön yksityiskohtaiset tilitiedot (PeVL 48/2018 vp).

Tiedonsaantioikeus kattaisi momentin 1 kohdan mukaan ensinnäkin pankki- ja maksutilitiedot. Nämä voisivat koskea niin yksityishenkilöä kuin elinkeinonharjoittajaa. Momentin 2 kohdan mukaan tiedonsaantioikeus kattaisi myös kuluttajan terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä koskevat tiedot. Tällaisten tietojen saaminen voisi joissakin tapauksissa olla välttämätöntä esimerkiksi terveyspalveluja tarjoavia yrityksiä koskevassa valvonnassa, jossa valvontaviranomaisen voisi olla tarpeen pyytää nähtäväksi esimerkiksi elinkeinonharjoittajan saamia yhteydenottoja tai kirjeenvaihtoa asiakkaiden kanssa. Kohdassa mainittujen tietojen saaminen elinkeinonharjoittajalta voisi olla välttämätöntä myös selvitettyäessä sitä, onko elinkeinonharjoittaja menetellyt asianmukaisesti esimerkiksi sellaisten kuluttajien suhteen, jotka kärsivät jostakin toimintakykyä alentavasta sairaudesta, kuten muistisairaudesta.

Asetuksen sanamuodon ja valvontatoiminnan laajuus huomioon ottaen ei ole mahdollista tyhjentävästi selostaa, mitkä arkaluonteiset tiedot voisivat olla asian selvittämiseksi välttämättömiä, minkä vuoksi 1 momentin 3 kohdassa mainittaisiin momentissa lueteltuihin tietoihin rinnastuvat tiedot. Näiden rinnastuvien tietojen käyttöalaa täsmennettäisiin kuitenkin yhteistyöasetuksen 9 artiklan 3 kohdan b alakohtaa mukaillen siten, että tietojen tulisi olla välttämättömiä yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten tai niiden yksityiskohtien selvittämiseksi.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

8 §. Tarkastusoikeus. Talousvaliokunta esittää 1. lakiehdotuksen 8 §:n 2 momenttia tarkistettavaksi seuraavasti: ”Edellä 1 momentissa tarkoitettu tarkastus saadaan toimittaa pysyväisluonteeseen asumiseen käytetyssä tilassa vain, jos tilassa tosiasiallisesti harjoitetaan elinkeinotoimintaa, tarkastuksen toimittaminen valvonta-asian hoitamiseksi on välttämätöntä ja on perusteltu ja yksilöity syy epäillä yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa sääntelyä rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena tässä laissa tarkoitettu seuraamusmaksu tai josta on [poist. rikoslaisissa (39/1889)] enimmäisrangaistukseksi säädetty vankeutta.”

Talousvaliokunta esittää siten säännöstä muutettavaksi niin, että se ei mahdollistaisi tarkastuksen toimittamista sakonuhkaisen rikkomuksen epäilyn perusteella. Edellä esitetystä muotoilusta ilmenee se, että edellytyksenä ei ole, että juuri kyseisessä yksittäistapauksessa seuraamuksena tulisi olla nimenomaan vankeusrangaistus. Niin ikään siitä ilmenee viranomaisen tarkastusoikeuden edellyttävän sitä, että rikkomuksesta säädetty enimmäisrangaistus on vankeutta. Teosta voi siten olla säädetty joko yksinomaan vankeusrangaistuksen uhka tai rangaistusasteikko, johon sisältyy vaihtoehtoina sakkorangaistus ja määräaikainen vankeusrangaistus. Momenttiin ei ole aiheellista sisällyttää viittauksia rikoslakiin ja sen säädösnumeroon siten kuin 1. lakiehdotuksen 8 §:ssä on tehty, koska rikoslain ulkopuolisia rangaistussäännöksiä, joissa on vankeusrangaistuksen uhka, ei ole tarpeen rajata sääntelyn ulkopuolelle.

Nyt käsiteltävänä oleva tarkastusoikeutta koskeva 1. lakiehdotuksen 8 § koskee kuluttaja-asiamiehen toimivaltuuksien osalta paitsi kyseisen lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja myös yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvia valvonta-asioita. Talousvaliokunta korostaa, että asetuksen johdanto-osan 19 kappaleen mukaan valtuuksien täytäntöönpanon ja käytön olisi oltava unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön, myös perusoikeuksia koskevien menettelytakeiden ja periaatteiden mukaista (ks. myös HE 54/2019 vp, s. 30 ja 31). Talousvaliokunta katsoo, että ei olisi pidettävä asianmukaisena, että valvontaviranomaisen toimivaltuudet vaihtelisivat sen mukaan, onko kyse yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta asiasta vai muusta kuluttaja-asiamiehen valvottavana olevasta asiasta, minkä vuoksi valtuutta on myös yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa ehdotettu rajattavaksi samalla tavoin kuin on edellytetty muissa kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

10 §. Koeostot. Toimivaltaisella viranomaisella on 1. lakiehdotuksen 10 §:n 3 momentin mukaan oikeus peruuttaa 1 momentissa tarkoitettu sopimus, jollei se ole elinkeinonharjoittajan kannalta kohtuutonta. Toimivaltaisen viranomaisen peruutus-oikeus on ehdotetussa momentissa varsin laaja ja voi aiheuttaa käytännössä tulkintaepäselvyyksiä. Säännöksen muotoilussa tulee ottaa huomioon se, että vaikka sopimusosapuoli on viranomainen, elinkeinonharjoittaja on koeostotilanteessa olettanut tekevänsä sopimuksen kuluttaja-asemassa olevan henkilön kanssa. Sopimusosapuolen paljastuminen viranomaiseksi ja sen peruutus-oikeus voivat tämän vuoksi tulla elinkeinonharjoittajalle yllätyksenä. Elinkeinonharjoittajan kannalta olisi kohtuullisempaa, että toimivaltaisen viranomaisen peruuttamisoikeus muotoillaan vastaamaan kuluttajan peruuttamisoikeutta. Talousvaliokunta esittää, että 1. lakiehdotuksen 10 §:n 3 momentti muutetaan kuulumaan seuraavasti:

[Poist.: Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus peruuttaa 1 momentissa tarkoitettu sopimus, jollei se ole elinkeinonharjoittajan kannalta kohtuutonta.] Toimivaltaisella viranomaisella on

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

oikeus peruuttaa 1 momentissa tarkoitettu sopimus, jos kuluttajalla olisi vastaava oikeus lain tai sopimusehtojen mukaan.

Momentti on muotoiltu siten, että siinä on otettu huomioon paitsi lakiin myös sopimusehtoihin perustuva peruuttamisoikeus. Selvyyden vuoksi valiokunta myös toteaa, että peruuttamisoikeuden sijaan sopimusehdoissa voidaan viitata palautusoikeuteen.

13 §. Seuraamusmaksu eräiden kuluttajansuojalain säännösten rikkomisesta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota 1. lakiehdotuksen asianomaisissa säännöksissä käytettyyn muotoiluun ”seuraamusmaksu määrätään”, vaikka muotoilu ei esityksen perustelujen mukaan (s. 53) merkitse sitä, että toimivaltaisella viranomaisella olisi velvollisuus tehdä hakemus markkinaoikeudelle seuraamusmaksun määräämiseksi taikka Finanssivalvonnan ollessa kyseessä määrätä sitä itse (PeVL 12/2019 vp). Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyn sanamuotoa on syytä muuttaa niin, että viranomaisen harkintavalta käy nimenomaisesti ilmi säännöksistä (esim. ”voidaan määrätä”). Perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan lausuntoihin viitaten talousvaliokunta esittää, että 1. lakiehdotuksen 13—16 §:n johdantokappaleet muutetaan siten, että ilmaisu ”seuraamusmaksu määrätään” korvataan ilmaisulla ”seuraamusmaksu voidaan määrätä”. Muutostarve koskee 1. lakiehdotuksen 13 §:n 1—3 momenttia, 14 ja 15 §:ää sekä 16 §:n 1 ja 2 momenttia.

14 §. Seuraamusmaksu eräiden matkustajan oikeuksia koskevien säännösten rikkomisesta. Talousvaliokunta esittää pykälää muutettavaksi vastaavasti kuin edellä on 13 §:n osalta selvitetty.

15 §. Seuraamusmaksu eräiden muiden kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta. Talousvaliokunta esittää pykälää muutettavaksi vastaavasti kuin edellä on 13 §:n osalta selvitetty.

16 §. Seuraamusmaksu tietojen antamista koskevien säännösten rikkomisesta. Talousvaliokunta esittää pykälää muutettavaksi vastaavasti kuin edellä on 13 §:n osalta selvitetty.

19 §. Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen. Talousvaliokunta esittää pykälän sanamuotoa täsmennettäväksi hallituksen esitystä HE 54/2019 vp täydentävässä hallituksen esityksessä HE 10/2020 vp käytettyä käsitteistöä vastaavalla tavalla. Seuraamusmaksua koskevan *hakemuksen* sijasta viitattaisiin sitä koskevaan *esitykseen*.

21—25 §. Talousvaliokunta esittää, että täydentävään hallituksen esitykseen HE 10/2020 vp sisältyvät 1. lakiehdotuksen pykälät 21—25 yhdistetään alkuperäiseen hallituksen esitykseen 54/2019 vp ja ne korvaavat hallituksen esityksen HE 54/2019 vp 1. lakiehdotukseen sisältyneet pykälät 21—24.

2. Laki Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta

10 §. Kuluttaja-asiamiehen antama kielto. Talousvaliokunta esittää, että 10 §:n 2 momenttiin lisätään selkeyssyistä uusi 2. virke, jonka mukaan ”Kuluttaja-asiamiehen päätöksestä tulee ilmeistä, mistä lukien kieltoa on noudatettava”. Tämä virke on luonteeltaan selventävä ja vastaa halli-

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

tuksen esityksen perustelujen toteamusta siitä, että kieltopäätöksen mukaan määräytyisi se, mistä lukien kieltoa on noudatettava.

3. Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta

1 luvun 2 ja 6 §. Talousvaliokunta esittää, että täydentävään hallituksen esitykseen HE 10/2020 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen (alkuperäisen esityksen 3. lakiehdotus) 1 luvun 2 ja 6 §:ään liitetyvät muutosehdotukset hyväksytään ja yhdistetään alkuperäisen hallituksen esityksen 3. lakiehdotukseen sekä jätetään hyväksymättä alkuperäisen esityksen 3. lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin 13 ja 14 kohta.

5 luvun 2 §. Talousvaliokunta esittää, että täydentävään hallituksen esitykseen HE 10/2020 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen (alkuperäisen esityksen 3. lakiehdotus) 5 luvun 2 §:ään sisältyvät muutosehdotukset hyväksytään ja yhdistetään alkuperäisen hallituksen esityksen 3. lakiehdotukseen. Hallituksen esityksen 10/2020 vp mukainen 5 luvun 2 §:n 1 momentin uusi 9 kohta muutetaan kuitenkin 10 kohdaksi ja johtolauseen viittaukset 8 ja 9 kohtaan muutetaan tätä vastaavasti viittauksiksi 9 ja 10 kohtaan, koska säännökseen on jo lisätty uusi 9 kohta (HE 22/2020 vp — EV 49/2020 vp), jonka eduskunta on hyväksynyt 19.5.2020. Myös tähän uuteen 9 kohtaan tehdään nyt lisättävän uuden 10 kohdan aiheuttama tekninen muutos.

7 luvun 4 § ja 4 a §. Talousvaliokunta esittää täydentävän hallituksen esityksen HE 10/2020 vp mukaisesti, että hallituksen esityksen HE 54/2019 vp 3. lakiehdotukseen sisältyneet ehdotukset 7 luvun 4 muuttamisesta ja 4 a §:n lisäämisestä jätetään hyväksymättä.

5. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Talousvaliokunta esittää, että hallituksen esitykseen HE 10/2020 vp sisältyvän 3. lakiehdotuksen (alkuperäisen esityksen 5. lakiehdotus) 1 §:ään sisältyvä täsmennys hyväksytään ja yhdistetään alkuperäisen hallituksen esityksen 5. lakiehdotukseen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 54/2019 vp sisältyvät 4. ja 6.—16. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 54/2019 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 54/2019 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen ja hallituksen esitykseen HE 10/2020 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen muutettuina ja yhdistettyinä 1. lakiehdotukseksi. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 54/2019 vp sisältyvän 3. lakiehdotuksen ja hallituksen esitykseen HE 10/2020 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen muutettuina ja yhdistettyinä 3. lakiehdotukseksi. (**Valiokunnan muutosehdotukset**)

Eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 54/2019 vp sisältyvän 5. lakiehdotuksen ja hallituksen esitykseen HE 10/2020 vp sisältyvän 3. lakiehdotuksen muutettuina ja yhdistettyinä 5. lakiehdotukseksi. (**Valiokunnan muutosehdotukset**)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Yhteistyöasetuksen mukainen yhteysvirasto

Kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja asetuksen (EY) N:o 2006/2004 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2394 (*yhteistyöasetus*) 5 artiklassa tarkoitettuna yhteysvirastona toimii Kilpailu- ja kuluttajavirasto.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto vastaa myös yhteistyöasetuksen 37 artiklassa tarkoitettua tietojenvaihdosta.

2 §

Yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltaiset viranomaiset

Yhteistyöasetuksen mukaisena toimivaltaisena viranomaisena toimii kuluttaja-asiamies, jollei 3 momentista muuta johdu.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Yhteistyöasetuksen mukaisia toimivaltaisia viranomaisia kuluttaja-asiamiehen lisäksi ovat:

1) tietosuojavalvuttettu siltä osin kuin se valvoo tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/31/EY (*direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä*) noudattamista, sellaisena kuin se on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa sekä kun kyse on henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY (*sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi*) 13 artiklan noudattamisen valvonnasta, sellaisena kuin se on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa;

2) Finanssivalvonta siltä osin kuin se valvoo seuraavien direktiivien noudattamista, sellaisina kuin ne on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettaviksi tulevissa laeissa:

a) kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY;

b) kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen etämyynnistä ja neuvoston direktiivin 90/619/ETY sekä direktiivien 97/7/EY ja 98/27/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/65/EY;

c) sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja neuvoston direktiivin 84/450/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/29/EY (*sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi*);

d) kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY (*kulutusluottodirektiivi*);

e) kuluttajille tarkoitetuista kiinteää asunto-omaisuutta koskevista luottosopimuksista ja direktiivien 2008/48/EY ja 2013/36/EU sekä asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/17/EU (*asuntoluottodirektiivi*);

f) maksutileihin liittyvien maksujen vertailukelpoisuudesta, maksutilien siirtämisestä ja mahdollisuudesta käyttää perusmaksutilejä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/92/EU;

3) Liikenne- ja viestintävirasto siltä osin kuin se valvoo sähköisestä kaupankäynnistä annetun direktiivin sekä audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (*audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi*) 2010/13/EU 9—11 artiklan ja 19—26 artiklan noudattamista, sellaisina kuin ne on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettaviksi tulevissa laeissa, matkustajille heidän lennolle pääsymisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 (*lentomatkustajien oikeuksia koskeva asetus*) noudattamista, rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1371/2007 (*rautatievastuuasetus*) noudattamista, matkustajien oikeuksista meri- ja sisävesiliikenteessä sekä asetuksen 2006/2004 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1177/2010 (*merimatkustajien oikeuksia koskeva asetus*) noudattamista ja matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 181/2011 (*linja-autoliikenteen matkustajien oikeuksia koskeva asetus*) noudattamista;

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

4) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus siltä osin kuin se valvoo ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/83/EY 86—90 ja 97—100 artiklan, sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin sekä audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin 9—11 ja 19—26 artiklan noudattamista, sellaisina kuin ne on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettaviksi tulevissa laeissa;

5) aluehallintovirastot, kun kyse on kuluttajansuojasta kuluttajille tarjottavien tuotteiden hintojen ilmoittamisessa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/6/EY ja kulutusluottodirektiivin noudattamisen valvonnasta sekä siltä osin kuin ne valvovat asuntoluottodirektiivin noudattamista, sellaisina kuin ne on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettaviksi tulevissa laeissa;

6) Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto siltä osin kuin se valvoo sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin sekä audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin 9—11 artiklan ja 19—26 artiklan noudattamista, sellaisina kuin ne on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettaviksi tulevissa laeissa.

Yhteistyöasetuksessa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena toimii vain:

1) tietosuojavaltuutettu, kun kyse on verkkosisältöpalvelujen rajat ylittävistä siirrettävyydestä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1128 8 artiklan noudattamisen valvonnasta;

2) Liikenne- ja viestintävirasto, kun kyse on vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2006, rautatievastuuasetuksen V luvun, merimatrustajien oikeuksia koskevan asetuksen II luvun sekä linja-autoliikenteen matkustajien oikeuksia koskevan asetuksen III luvun noudattamisen valvonnasta;

3) Kilpailu- ja kuluttajavirasto siltä osin kuin se valvoo matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 90/314/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2302 17—20 artiklan noudattamista, sellaisina kuin ne on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettavaksi tulevassa laissa.

3 §

Toimivaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa

Kuluttaja-asiamiehellä, tietosuojavaltuutetulla, Liikenne- ja viestintävirastolla sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on tässä laissa säädetty toimivaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, kun ne ovat 2 §:n 1 tai 3 momentin mukaan toimivaltaisia viranomaisia.

Jos toimivalta on 2 §:n 2 momentin mukaisesti jaettu kuluttaja-asiamiehen ja muun viranomaisen kesken, myös muulla toimivaltaisella viranomaisella kuin kuluttaja-asiamiehellä on 2 luvussa säädetty toimivaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

Sen lisäksi, mitä tässä pykälässä ja muualla laissa säädetään viranomaisten toimivaltuuksista, toimivaltaisilla viranomaisilla on yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa mainitun asetuksen 9 artiklan 4 kohdan b—d alakohdassa ja 7 kohdassa tarkoitettut toimivaltuudet.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

4 §

Kuluttaja-asiamiehen toimivaltuudet muussa kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvassa valvonta-asiassa

Kuluttaja-asiamiehellä on tässä laissa säädetty sekä yhteistyöasetuksen 9 artiklan 4 kohdan b—d alakohdassa ja 7 kohdassa tarkoitettut toimivaltuudet myös silloin, kun kyse on muusta kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta kuluttajan suojaksi säädetyn lainsäädännön noudattamisen valvontaan liittyvästä asiasta.

Mitä jäljempänä tässä laissa säädetään yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta sääntelystä ja sen rikkomisesta, koskee tällöin myös muuta kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa kuluttajan suojaksi säädettyä lainsäädäntöä ja sen rikkomista.

5 §

Finanssivalvonnan oikeus määrätä seuraamusmaksuja

Finanssivalvonnalla on oikeus määrätä 3 luvussa tarkoitettuja seuraamusmaksuja 13, 15 ja 16 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa siltä osin kuin se valvoo mainituissa pykälissä mainittujen säännösten noudattamista. Tällöin seuraamusmaksun määräämiseen sovelletaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 luvun sijasta tätä lakia. Jos kyse on muusta kuin yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta asiasta, sovelletaan tämän lain lisäksi kuitenkin, mitä Finanssivalvonnasta annetun lain 43 §:ssä säädetään.

Muutoksenhakuun Finanssivalvonnan määräämästä seuraamusmaksusta sovelletaan, mitä Finanssivalvonnasta annetun lain 73 §:ssä säädetään.

2 luku

Eräät tutkintavaltuudet

6 §

Oikeus saada tietoja elinkeinonharjoittajalta ja muulta yksityiseltä taholta

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta valvontatoimen kohteena olevalta elinkeinonharjoittajalta yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan asian selvittämiseksi tarpeelliset tiedot. Erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tai näihin yksityiselämän suojan näkökulmasta rinnastuvia tietoja toimivaltaisella viranomaisella on kuitenkin oikeus saada vain, jos tiedot ovat yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan asian selvittämiseksi välttämättömiä ja kyse on:

- 1) pankki- tai maksutilitiedoista;
- 2) kuluttajan terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistuvia hoitotoimenpiteitä koskevista tiedoista;
- 3) yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten tai niiden yksityiskohtien selvittämiseksi välttämättömistä edellä lueteltuihin tietoihin rinnastuvista tiedoista.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta muulta yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä kuin 1 momentissa tarkoitettulta elinkeinonharjoittajalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä:

1) sen selvittämiseksi, onko tapahtunut tai tapahtumassa yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluva rikkomus;

2) rahoitus- ja tietovirtojen jäljittämiseksi, pankki- ja maksutileihin liittyvien henkilöiden henkilöllisyyden varmistamiseksi sekä muiden näihin rinnastuvien, yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten yksityiskohtien selvittämiseksi.

Toimivaltainen viranomainen voi asettaa tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon määräämisestä ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Uhkasakkoa ei saa asettaa luonnolliselle henkilölle tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi, jos henkilöä on aiheutta epäillä rikoksesta ja tiedot liittyvät rikosepäilyn kohteena olevaan asiaan.

7 §

Oikeus saada tietoja viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta

Toimivaltaisella viranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta viranomaiselta ja muulta julkista tehtävää hoitavalta tiedot, jotka ovat välttämättömiä:

1) sen selvittämiseksi, onko tapahtunut tai tapahtumassa yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluva rikkomus;

2) yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten yksityiskohtien selvittämiseksi.

Poliisilta tai muulta esitutkintaviranomaiselta toimivaltaisella viranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä vain tiedot, jotka ovat välttämättömiä 20 §:n noudattamiseksi.

8 §

Tarkastusoikeus

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus tehdä tarkastus elinkeinonharjoittajan hallinnassa olevissa liike- ja varastotiloissa, maa-alueilla sekä kulkuneuvoissa, jos tarkastus on tarpeen valvonta-asian hoitamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tarkastus saadaan toimittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa vain, jos tilassa tosiasiallisesti harjoitetaan elinkeinotoimintaa, tarkastuksen toimittaminen valvonta-asian hoitamiseksi on välttämätöntä ja on perusteltu ja yksilöity syy epäillä yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa sääntelyä rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena tässä laissa tarkoitettu seuraamusmaksu tai **josta on rikoslaisissa (39/1889) enimmäisrangaistukseksi** säädetty **vankeutta rangaistus**.

9 §

Oikeudenkäyntiasiamiehiä ja oikeudenkäyntiavustajia sekä asianajajia koskeva poikkeus tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta

Poiketen siitä, mitä edellä tässä laissa säädetään, toimivaltaisella viranomaisella ei ole oikeutta saada asianajajista annetussa laissa (496/1958) tarkoitettuja asianajajalta eikä hänen apulaisel-

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

taan asianajajan asiakasta koskevia tietoja, asiakirjoja tai tallenteita eikä tarkastaa niitä eikä muultakaan henkilöltä oikeudenkäyntiasiamies- tai oikeudenkäyntiavustajatehtävien hoitamisen yhteydessä saatuja tietoja, asiakirjoja tai tallenteita eikä tarkastaa niitä. Oikeudenkäyntiasiamies- ja oikeudenkäyntiavustajatehtäviksi luetaan varsinaisten oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi oikeudellinen neuvonta, joka koskee asiakkaan oikeudellista asemaa esitutkinnassa rikoksen johdosta tai asian muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa taikka oikeudenkäynnin käynnistämistä tai sen välttämistä.

10 §

Koeostot

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus tehdä koeostoja, jos se on tarpeellista yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvan valvontatehtävän hoitamiseksi.

Koeostoja tehdessään toimivaltaisella viranomaisella on oikeus käyttää valehenkilöllisyyttä, jos se on välttämätöntä koeoston paljastumisen estämiseksi. Toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava valehenkilöllisyyden käytöstä elinkeinonharjoittajalle ja luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitettulle rekisterinpitäjälle niin pian kuin se on koeoston tarkoitusta vaarantamatta mahdollista.

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus peruuttaa 1 momentissa tarkoitettu sopimus, jos kulluttajalla olisi vastaava oikeus lain tai sopimusehtojen mukaan ~~jollei se ole elinkeinonharjoittajan kannalta kohtuutonta.~~

11 §

Virka-apu

Toimivaltaisella viranomaisella on oikeus tehtäviensä suorittamiseksi saada pyynnöstä poliisilta virka-apua.

3 luku

Hallinnolliset seuraamukset

12 §

Verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvät toimivaltuudet

Jos yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvasta rikkomuksesta voi aiheutua vakavaa vahinkoa kuluttajien yleiselle edulle, toimivaltainen viranomainen voi, jos se on välttämätöntä rikkomuksen lopettamiseksi:

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

1) määrätä palveluntarjoajan poistamaan sisältöä, antamaan kuluttajille selkeän varoituksen verkkorajapintaan pääsyn yhteydessä, estämään tai rajoittamaan pääsyä verkkorajapinta- tai verkkorajapinnan poistamiseen verkkorajapinnan;

2) määrätä verkkotunnusrekisterin ylläpitäjän tai verkkotunnusvälittäjän poistamaan verkkotunnuksen käytöstä tai merkitsemään verkkotunnuksen toimivaltaisen viranomaisen nimiin.

Toimivaltainen viranomainen voi antaa päätöksen myös väliaikaisena, jolloin se on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Toimivaltaisen viranomaisen on ennen 1 tai 2 momentin mukaisen päätöksen antamista varattava päätöksen saajalle sekä säännöksiä rikkoneelle elinkeinonharjoittajalle tilaisuus tulla kuuluisiksi, paitsi jos kuulemista ei voida toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii.

Toimivaltainen viranomainen voi asettaa 1 ja 2 momentin mukaisten päätöstensä noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon määräämisestä ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakko-laissa.

Toimivaltaisen viranomaisen 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Se, johon tässä pykälässä tarkoitettu päätös kohdistuu, ja säännöksiä rikkonut elinkeinonharjoittaja voivat saattaa muun kuin väliaikaisena annetun päätöksen hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa tiedoksisaannista. Muutoin päätös jää pysyväksi. Päätöstä on noudatettava, jollei markkinaoikeus toisin määrää.

Asian käsittelystä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013).

13 §

Seuraamusmaksu eräiden kuluttajansuojalain säännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä ~~määrätään~~ elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö kuluttajansuojalain (38/1978):

1) 2 luvun 4 §:n vaatimusta markkinoinnin tunnistettavuudesta, 5 §:n mukaista kieltoa aiheuttaa sekaannuksen vaaraa, 6 §:n mukaista kieltoa antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja, 7 §:n mukaista kieltoa jättää antamatta olennaisia tietoja, 9 §:n mukaista kieltoa käyttää aggressiivisia menettelyjä, 10 §:n säännöstä kulutushyödykkeen toimittamisesta ilman tilausta, 10 a §:n 1 momentin mukaisen velvollisuuden pyytää kuluttajan nimenomainen suostumus lisämaksuihin, 12 §:n mukaisen velvollisuuden ilmoittaa markkinoinnissa tietoja yhdistetystä tarjouksesta ja kylkiäistarjouksesta tai 14 §:n 1 momentin mukaista kieltoa käyttää tekemäänsä kulutushyödykesopimusta koskevassa puhelinasioinnissa mainitun säännöksen vastaista palvelua;

2) 6 luvun 11 §:n säännöksiä ennakkotietojen antamisesta kotimyynnissä, 12 §:n säännöksiä ennakkotietojen antamisesta etämyynnissä, 13 §:n säännöksiä tietojen vahvistamisesta tai 17 §:n 2—4 momentin mukaisia suoritusten palauttamiseen liittyviä velvollisuuksia;

3) 6 a luvun 11 §:n 1 tai 2 momentin mukaisen velvollisuuden toimittaa ennakkotiedot ja sopimusehdot kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla tai 16 §:n 2 momentin mukaisen velvollisuuden suorituksen palauttamiseen;

4) 7 luvun 13 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaista kieltoa käyttää lisämaksullista tekstiviestipalvelua tai muuta vastaavaa viestipalvelua, 13 a §:n säännöstä kyttykaupan kiellosta, 14 §:n mukaisen velvollisuuden arvioida kuluttajan luottokelpoisuus, 15 §:n 1 tai 2 momentin mukaisen velvollisuuden todentaa luotonhakijan henkilöllisyys, 16 §:n mukaisen velvollisuuden säilyttää

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

todentamista koskevat tiedot, 16 a §:n säännöksiä luoton myöntämisestä, 17 §:n ja sen 3 momentin nojalla annettuja säännöksiä luottosopimuksen tekemisestä, 17 a §:n säännöksiä luottokustannusten enimmäismäärästä, 17 b §:n säännöksiä maksuajan pidentämisestä perittäviä kuluista, 19 §:n mukaista varojen luovuttamisaikaa koskevaa rajoitusta, 24 §:n säännöksiä koron ja maksujen muutoksista tai 48 §:n mukaisen velvollisuuden ilmoittaa valtuuksistaan;

5) 7 a luvun 10 §:n 1 momentin mukaisen velvollisuuden määritellä luottokelpoisuuden arvioinnissa käytettävät menettelytavat ja tiedot, 11 §:n mukaisen velvollisuuden arvioida kuluttajan luottokelpoisuus, 14 §:n säännöksiä luottotarjouksen tekemisestä tai 15 §:n ja sen 3 momentin nojalla annettuja säännöksiä luottosopimuksen tekemisestä;

6) 9 luvun 25 §:n 2 momentin mukaisen velvollisuuden asettaa ennakkomaksun turvaava vaakuus;

7) 10 luvun 12 §:n kieltoa ottaa vastaan suoritus peruuttamisaikana ja välityssopimuksen voimassaoloaikana.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä määrätään myös elinkeinonharjoittajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta käyttää sopimusehtoa tai soveltaa käytäntöä, jolla poiketaan kuluttajien vahingoksi kuluttajansuojalain:

1) 6 luvun 14 §:n 1 tai 2 momentin mukaisesta oikeudesta peruuttaa koti- tai etämyyntisopimus;

2) 6 a luvun 12 §:n 1 momentin mukaisesta oikeudesta peruuttaa rahoituspalvelun etämyyntiä koskeva sopimus;

3) 7 luvun 20 §:n 1 momentin mukaisesta oikeudesta peruuttaa kuluttajaluottosopimus taikka 39 §:n 1 momentin mukaisesta oikeudesta saada luotonantajalta rahasuoritus myyjän tai palveluksen suorittajan sopimusrikkomuksen johdosta;

4) 7 a luvun 17 §:n 1 momentin mukaisesta oikeudesta peruuttaa asunto-omaisuuteen liittyvä kuluttajaluottosopimus;

5) 10 luvun 9 §:n 1 momentin mukaisesta oikeudesta peruuttaa aikaosuutta tai pitkäkestoista lomatuotetta koskeva sopimus taikka vaihtosopimus.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä määrätään myös elinkeinonharjoittajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta käyttää kuluttajansuojalain 2 luvun 15 §:n 3 kohdan nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuja harhaanjohtavia tai aggressiivisia menettelytapoja.

14 §

Seuraamusmaksu eräiden matkustajan oikeuksia koskevien säännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä määrätään elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö:

1) matkapalveluyhdistelmistä annetun lain (901/2017) 10 §:n ja sen 3 momentin nojalla annettuja säännöksiä matkapakettisopimuksessa tai sopimusvahvistuksessa mainittavista tiedoista ja niiden vahvistamisesta, 16 §:ää maksusuoritusten palauttamisesta matkustajalle tai 27 §:n säännöksiä ylimääräisistä majoituskustannuksista;

2) lentomatkustajien oikeuksia koskevan asetuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaisia velvoitteitaan evättäessä matkustajalta pääsy lennolle vastoin hänen tahtoaan, lennon peruutustilanteessa sille 5 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan tai 2 kohdan mukaan kuuluvia velvoitteita, lennon viivästyessä aikataulun mukaisesta lähtöajastaan sille 6 artiklan mukaan kuuluvia velvoitteita tai 14 artiklan mukaista velvollisuutta ilmoittaa matkustajille heidän oikeuksistaan;

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

3) rautatievastuuasetuksen, siten kuin sitä sovelletaan kansallisesti, 17 artiklan mukaisen velvollisuuden suorittaa viivästystilanteessa korvausta matkalipun hinnasta matkustajalle, jonka matkalippu ei ole näyttö- tai kausilippu, tai 18 artiklan mukaisia avunantovelvollisuuksiaan viivästystilanteessa;

4) merimatkustajien oikeuksia koskevan asetuksen 17 artiklan mukaisen avustamisvelvollisuuden lähdön peruuntuessa tai viivästyessä, 18 artiklan mukaisia uutta matkareittiä ja lipun hinnan palautusta koskevia velvollisuuksiaan lähdön peruuntuessa tai viivästyessä tai velvollisuuden suorittaa saapumisen viivästyessä korvausta 19 artiklan mukaisesti matkustajalle, jonka matkalippu ei ole näyttö- tai kausilippu;

5) lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008 23 artiklan 1 kohtaa hinnan ilmoittamisesta;

6) linja-autoliikenteen matkustajien oikeuksia koskevan asetuksen 19 artiklan 2 kohdan mukaisen velvollisuuden suorittaa korvausta matkustajalle jätettyään tarjoamatta mainitun artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valinnan mahdollisuuden.

15 §

Seuraamusmaksu eräiden muiden kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä määrätään elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta:

1) rikkoo asuntokauppalain (843/1994) 2 luvun 19 §:n 1 momentin tai 19 c §:n 1 momentin taikka 4 luvun 3 a §:n säännöksiä suorituskyvyttömyysvakuudesta;

2) rikkoo sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 200 §:n säännöstä suoramarkkinoinnista luonnolliselle henkilölle, 201 §:n säännöstä puhelinliittymän markkinoinnin kiellosta taikka 203 §:n 2 momentin säännöstä suoramarkkinoinnin tunnistamisesta;

3) rikkoo saatavien perinnästä annetun lain (513/1999) 4 §:n 3 momentin kieltoa periä lakannutta saatavaa tai 4 a §:ää velallisen oikeudesta saada tietoja, jatkaa 4 b §:n vastaisesti perintää maksuvelvollisuuden kiistämisestä huolimatta tai 4 c §:n vastaisesti velallisen pyydettyä perinnän keskeyttämistä, rikkoo 5 tai 5 a §:ää maksuvaatimuksesta kuluttajasaatavan perinnässä, vaatii saatavasta maksua tuomioistuimessa 6 §:n vastaisesti, rikkoo 7 §:n 2 momentin kieltoa käyttää trattaa kuluttajasaatavan perimiseksi, rikkoo 10 a, 10 b, 10 c tai 10 d §:ää kuluttajasaatavan perintäkulujen enimmäismääristä taikka 11 a §:n 2 momenttia varojen kohdentamisesta saatavan osille;

4) vaatii korkolain (633/1982) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa korkeampaa viivästyskorkoa kuin mainitun lain 4 §:ssä säädetään;

5) rikkoo perusteettomien maarajoitusten ja muiden asiakkaan kansallisuuteen tai asuin- tai sijoittautumispaikkaan perustuvien syrjinnän muotojen torjumisesta sisämarkkinoilla ja asetusten (EY) N:o 2006/2004 ja (EU) 2017/2394 sekä direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/302 3 artiklan 1 tai 2 kohdan mukaista kieltoa estää tai rajoittaa asiakkaan pääsyä verkkorajapintoihin, 4 artiklan 1 kohdan mukaista kieltoa soveltaa tavaroihin tai palveluihin erilaisia yleisiä käyttöehtoja tai 5 artiklan 1 kohdan mukaista kieltoa soveltaa maksutapahtumiin erilaisia ehtoja.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

16 §

Seuraamusmaksu tietojen antamista koskevien säännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä määrätään elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö kuluttajansuojalain:

1) 2 luvun 8 §:ää tiedonantovelvollisuudesta tarjottaessa yksilöityä kulutushyödykettä tai 8 a §:n mukaisen velvollisuuden antaa tietoja ennen sopimuksen tekemistä muussa kuin koti- ja etämyynnissä;

2) 6 luvun 9 §:n mukaisen velvollisuuden antaa tietoja ennen koti- tai etämyyntisopimuksen tekemistä siten kuin mainitun pykälän 3 momentin nojalla annetuissa säännöksissä tarkemmin säädetään tai 10 §:n mukaisen velvollisuuden antaa kuluttajalle eräitä muita tietoja;

3) 6 a luvun 5—10 §:n mukaisen velvollisuuden antaa ennakkotietoja rahoituspalveluiden tai rahoitusvälineiden etämyynnissä;

4) 7 luvun 8 §:n mukaisen velvollisuuden antaa tietoja kuluttajaluottojen mainonnassa, 9 §:n ja sen 2 momentin nojalla annettujen säännösten mukaisen velvollisuuden antaa eräitä tietoja ennen luottosopimuksen tekemistä taikka 10 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisen velvollisuuden antaa ennakkotietoja puhelinmyynnissä;

5) 7 a luvun 5 §:n mukaisen velvollisuuden antaa tietoja asuntoluoton mainonnassa, 6 §:n ja sen 2 momentin nojalla annettujen säännösten mukaisen velvollisuuden antaa tietoja ennen asunto- luottosopimuksen tekemistä, 7 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisen velvollisuuden antaa ennakkotietoja puhelinmyynnissä;

6) 10 luvun 4 §:n mukaisen velvollisuuden antaa ennakkotietoja mainitun säännöksen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettulla tavalla taikka 5 §:n säännöksiä aikaosuutta tai pitkäkestois- ta lomatuotetta koskevasta markkinoinnista;

7) 2 luvun 15 §:n 1 ja 2 kohdan nojalla annettuja säännöksiä asunnosta ilmoitettaessa annetta- vista tiedoista, velvollisuudesta pitää nähtävänä esite taikka säännöksiä esitteessä mainittavista tiedoista.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä määrätään myös elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö:

1) maksupalvelulain (290/2010) 10—15 §:n säännöksiä tietojen antamisesta, 22 §:n säännök- siä erillistä maksutapahtumaa koskevasta sopimuksesta annettavista ennakkotiedoista tai 25 a §:ää erillisestä maksutoimeksiannon käynnistämistä koskevasta sopimuksesta annettavista en- nakkotiedoista;

2) matkapalveluyhdistelmistä annetun lain 7 §:n ja sen nojalla annettuja säännöksiä ennen mat- kapakettisopimuksen tekemistä annettavista tiedoista taikka 36 §:n ja sen 2 momentin nojalla an- nettuja säännöksiä ennen yhdistetyn matkajärjestelyn syntymistä annettavista tiedoista.

Jos kyseessä on 1 tai 2 momentissa mainittujen säännösten rikkomisen tai laiminlyönti, seu- raamusmaksun määräämisen edellytyksenä on lisäksi, että rikkomus on omiaan selvästi heiken- tämään kuluttajan kykyä tehdä perusteltu ostopäätös tai kulutushyödykkeeseen liittyvä muu pää- tös taikka vaikeuttamaan kuluttajan oikeuksiin pääsyä.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

17 §

Seuraamusmaksun määrääminen muulle henkilölle kuin 13—16 §:ssä tarkoitettulle elinkeinonharjoittajalle

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös oikeushenkilön johtoon kuuluvalla tai oikeushenkilössä tosiasiallista määräysvaltaa käyttävälle henkilölle, jos tämä on tahallaan tai huolimattomuudesta merkittävällä tavalla myötävaikuttanut 13—16 §:ssä tarkoitettuun rikkomukseen ja jos tähän on myös muutoin erityistä syytä. Arvioitaessa henkilön myötävaikutusta rikkomukseen on otettava huomioon tämän tehtävien ja toimivaltuuksien laajuus.

18 §

Seuraamusmaksun suuruus

Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin, ja sitä määrättäessä otetaan huomioon:

- 1) rikkomuksen laatu, laajuus, vakavuus ja kestoaika;
- 2) rikkomuksella saavutettu hyöty, jos tämä tieto on saatavilla;
- 3) elinkeinonharjoittajan toimet vahingon lieventämiseksi tai korjaamiseksi;
- 4) elinkeinonharjoittajan mahdolliset aiemmat kuluttajansuojasäännöksiin liittyvät rikkomukset.

Elinkeinonharjoittajalle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään neljä prosenttia kyseisen rikkomuksen päättymistä edeltäneen vuoden liikevaihdosta. Jos tilinpäätös ei ole seuraamusmaksua määrättäessä vielä valmistunut tai jos liiketoiminta on vasta aloitettu eikä tilinpäätöstä ole saatavissa, liikevaihto voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Edellä 17 §:ssä tarkoitettulle luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään neljä prosenttia hänen rikkomuksen päättymistä edeltäneenä vuonna toimitetun verotuksen mukaisista tuloistaan, kuitenkin enintään 40 000 euroa. Jos tuloja ei voida luotettavasti selvittää, ne voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Edellä tässä pykälässä liikevaihdolla tarkoitetaan kirjanpitolain (1336/1997) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua liikevaihtoa tai sitä vastaavaa liikevaihtoa. Jos kyse on luottolaitoksesta tai sijoituspalveluyrityksestä taikka jommankumman kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvasta muusta yrityksestä, liikevaihdolla tarkoitetaan kuitenkin luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 316 artiklan mukaisesti laskettua tuottojen määrää. Jos kyse on vakuutusyhtiöstä, vakuutusyhdistyksestä tai vakuutusyhtiölain (521/2008) 2 luvun 18 b §:ssä tarkoitettusta erillisyyhtiöstä, liikevaihdolla tarkoitetaan vakuutusmaksutuloa.

19 §

Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen

Seuraamusmaksua ei **esitetä** ~~haeta~~ määrättäväksi eikä määrätä, jos:

- 1) rikkomus on vähäinen; tai

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

2) seuraamusmaksun määräämistä on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Seuraamusmaksu voidaan jättää **esittämättä hakematta** tai määräämättä, jos elinkeinonharjoittaja on ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi sen havaitsemisen jälkeen eikä rikkomus ole vakava tai toistuva.

Seuraamusmaksu voidaan jättää **esittämättä hakematta** tai määräämättä myös, jos saman rikkomuksen johdosta on määrätty uhkasakko maksettavaksi tai uhkasakon maksuunpanoa koskeva hakemus on vireillä.

20 §

Suhde rikosoikeudelliseen käsittelyyn

Seuraamusmaksua ei saa määrätä sille, joka on epäiltyä samasta rikkomuksesta esitutkinnassa, jonka osalta on vireillä samaa rikkomusta koskeva syyteharkinta tai joka on vastaajana tuomioistuimessa samaa rikkomusta koskevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei saa määrätä myöskään sille, jolle on samasta rikkomuksesta annettu rikosasiassa tuomio.

Jos samasta rikkomuksesta on vireillä seuraamusmaksun määräämistä koskeva asia tai se on ratkaistu, syytettyä ei saa nostaa eikä tuomiota rikosasiassa antaa.

21 §

Seuraamusmaksun määrääminen

Seuraamusmaksun määrää markkinaoikeus kuluttaja-asiamiehen esityksestä. Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos kuluttaja-asiamies ei ole tehnyt esitystä sen määräämiseksi markkinaoikeudelle viiden vuoden kuluessa siitä, kun rikkomus päättyi. Asia käsitellään markkinaoikeudessa noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

Finanssivalvonnan toimivaltaan kuuluvan seuraamusmaksun määräämisestä ja muutoksenhausta siihen säädetään 5 §:ssä. Finanssivalvonnan toimivaltaan kuuluvaa seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos maksua ei ole määrätty viiden vuoden kuluessa siitä, kun rikkomus päättyi.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle. Päätöstä seuraamusmaksun määräämisestä ei saa panna täytäntöön ennen kuin päätös on lainvoimainen.

22 §

Muutoksenhaku markkinaoikeuden päätökseen

Markkinaoikeuden seuraamusmaksua koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Asiassa ei tarvita valituslupaa.

Markkinaoikeuden päätöksestä saa valittaa se elinkeinonharjoittaja tai tässä laissa tarkoitettu muu henkilö, jolle markkinaoikeus on määrännyt seuraamusmaksun. Kuluttaja-asiamies saa valittaa markkinaoikeuden päätöksestä, jolla markkinaoikeus on hylännyt kuluttaja-asiamiehen esityksen kokonaan tai osaksi.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

23 §

Käsittelyn lykkääminen

Tuomioistuin voi lykätä seuraamusmaksuasian käsittelyä, jos toisessa oikeudenkäynnissä on vireillä samaa toimintaa koskeva muu asia, jolla voi olla vaikutusta seuraamusmaksuasiassa annettavaan ratkaisuun.

24 §

Seuraamusmaksun täytäntöönpano

Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. Tämän lain nojalla maksettavaksi määrätyn seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoiman saaneen ratkaisun antamispäivästä.

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

2.

Laki

Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:
kumotaan Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain (661/2012) 8 § ja
muutetaan 6 §, 10 §:n 2 momentti, 11 § ja 13 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 11 § laissa 245/2018, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

6§

Velvollisuus antaa tietoja

Elinkeinonharjoittaja on velvollinen antamaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden vähittäismyyntihintoja koskevia tietoja 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tutkimuksia, selvityksiä ja vertailuja varten. Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi määrätä tiedot annettaviksi myös aluehallintovirastoille.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi asettaa tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon määräämisestä ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Kuluttaja-asiamiehen oikeudesta saada tietoja 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja valvontatehtäviä varten säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/).

10§

Kuluttaja-asiamiehen antama kiello

Kuluttaja-asiamies voi määrätä kiellon asiassa, joka ei ole lain soveltamisen kannalta huomattava. **Kuluttaja-asiamiehen päätöksestä tulee ilmetä, mistä lukien kielloa on noudatettava.** Kuluttaja-asiamiehen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Se, johon kiello kohdistuu, voi saattaa päätöksen hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi 30 päivän kuluessa sen tiedoksisaannista. Muutoin päätös jää pysyväksi. Päätöstä on noudatettava, jollei markkinaoikeus toisin määrää.

11§

Lausunnon pyytäminen

Ennen kuin kuluttaja-asiamies määrää 10 §:ssä tarkoitetun kiellon tai antaa sen väliaikaisena taikka saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi, hänen on pyydettävä Finanssivalvonnan lausunto, jos asia koskee:

1) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 45 §:ssä tarkoitettua Finanssivalvonnan valvottavaa, asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjää, vakuutusentarjoajaa, virtuaalivaluutan tarjoajaa, ulkomaista valvottavaa tai sen sivuliikettä, ulkomaista asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjää taikka ulkomaista vakuutusentarjoajaa;

2) sijoituspalvelulaissa (747/2012) tarkoitetun rahoitusvälineen markkinointia.

13§

Kuluttajan avustaminen

Kuluttaja-asiamies voi avustaa tai määrätä alaisensa virkamiehen avustamaan kuluttajaa yksittäisen asian hoitamisessa, jos se on lain soveltamisen ja kuluttajien yleisen edun kannalta tärkeää

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

tai jos elinkeinonharjoittaja ei noudata kuluttajariitalautakunnan päätöstä taikka muun Euroopan komissiolle kuluttajariitojen vaihtoehtoisesta riidanratkaisusta sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/11/EU 20 artiklan 2 kohdan mukaisesti ilmoitetun toimielimen antamaa ratkaisua tai ratkaisusuositusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

3.

Laki

oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain (100/2013) 1 luvun 2 §:n 2 momentin 4 kohta, 1 luvun 6 §:n 2 momentin 4 kohta, 5 luvun 2 §:n 1 momentin 1—4 ja 9 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 2 §:n 2 momentin 4 kohta laissa 417/2019, 1 luvun 6 §:n 2 momentin 4 kohta laissa 1495/2016 ja 5 luvun 2 §:n 1 momentin 9 kohta laissa (/), sekä

lisätään 1 luvun 2 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1495/2016 ja 417/2019, uusi 5 kohta, 1 luvun 6 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1495/2016, uusi 5 kohta ja 5 luvun 2 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1495/2016, 1122/2018 ja (/), uusi 10 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Kilpailu- ja valvonta-asiat

Markkinaoikeus käsittelee kilpailu- ja valvonta-asioina myös sen toimivaltaan kuuluviksi säädettyt:

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

4) hiilen energiakäytön kieltämisestä annetun lain (416/2019) mukaiset valitukset Energiaviraston päätöksistä;

5) kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/) tarkoitetut kuluttaja-asiamiehen esitykset seuraamusmaksun määräämisestä.

6 §

Markkinaoikeudelliset asiat

Markkinaoikeus käsittelee markkinaoikeudellisina asioina myös sen toimivaltaan kuuluviksi säädettyt:

4) tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 66 §:ssä tarkoitetun kiellon määräämistä koskevat asiat;

5) kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 12 §:ssä tarkoitetut asiat.

5 luku

Markkinaoikeudellisten asioiden käsittely

2 §

Asian vireillepanoon oikeutetut

Edellä 1 §:ssä tarkoitetun hakemuksen voi tehdä:

1) kuluttajansuojalain mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies ja se elinkeinonharjoittaja tai muu henkilö, johon kuluttaja-asiamiehen kiello kohdistuu;

2) Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies ja se elinkeinonharjoittaja tai muu henkilö, johon kuluttaja-asiamiehen määräämä kiello kohdistuu;

3) saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies ja se elinkeinonharjoittaja tai muu henkilö, johon kuluttaja-asiamiehen määräämä kiello kohdistuu, ja mainitun pykälän 2 momentin mukaisissa asioissa se elinkeinonharjoittaja, johon mainitun lain 4, 4 a, 4 b tai 7 §:n vastainen menettely kohdistuu, sekä elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys;

4) maksupalvelulain mukaisissa asioissa kuluttaja-asiamies ja se elinkeinonharjoittaja, johon kuluttaja-asiamiehen määräämä kiello kohdistuu;

9) verkossa toimivia välityspalveluja ja hakukoneita koskevasta kieltomenettelystä annetun lain 2 §:ssä tarkoitetun kiellon määräämistä koskevissa asioissa se yrityskäyttäjä tai yritysverkostokäyttäjä, johon kiellettävä menettely kohdistuu, taikka oikeudenmukaisuuden ja avoimuuden edistämisestä verkossa toimivien välityspalvelujen yrityskäyttäjiä varten annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1150 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu julkinen elin, organisaatio tai järjestö;

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

10) kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 12 §:ssä tarkoitetussa asiassa se, johon päätös kohdistuu, ja säännöksiä rikkonut elinkeinonharjoittaja.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

4.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 10 §:n 1 momentin 5 kohta, 40 a ja 47 § ja 71 §:n 1 momentin 17 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 10 §:n 1 momentin 5 kohta ja 40 a § laissa 446/2017, 47 § laissa 752/2012 sekä 71 §:n 1 momentin 17 kohta laissa 402/2018, sekä

lisätään 71 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 752/2012, 611/2014, 651/2014, 1198/2014, 505/2015, 520/2016, 142/2016, 446/2017, 1071/2017, 402/2018 ja 574/2019, uusi 18 kohta seuraavasti:

10 §

Johtokunnan tehtävät

Johtokunnalla on seuraavat finanssimarkkinoiden valvontaa koskevat tehtävät:

5) tuomita maksettavaksi Finanssivalvonnan asettama uhkasakko sekä päättää 4 luvussa säädetyistä hallinnollisista seuraamuksista, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (444/2017) säädetyistä hallinnollisista seuraamuksista ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/) säädetyistä Finanssivalvonnan määräämistä seuraamusmaksuista;

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

40 a §

Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määrääminen eräistä rikkomuksista

Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määräämisestä sille, joka laiminlyö tai rikkoo rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä tai selvittämistä koskevaa lainsäädäntöä tai varainsiirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja asetuksen (EY) N:o 1781/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2015/847, säädetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa.

Seuraamusmaksun määräämisestä eräiden kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa. Edellä 39 §:ssä tarkoitettua julkista varoitusta ei anneta, jos valvottava tai muu finanssimarkkinoilla toimiva menettelee mainitussa laissa tarkoitettujen säännösten vastaisesti.

47 §

Kuluttaja-asiamiehen lausunto

Finanssivalvonnan tulee ennen ryhtymistä 33 tai 33 a §:n taikka 4 luvun mukaisiin toimenpiteisiin pyytää asiassa kuluttaja-asiamieheltä lausunto, jos se havaitsee, että 45 §:ssä tarkoitettu finanssimarkkinoilla toimiva toimii kuluttajansuojalain (38/1978) vastaisesti. Finanssivalvonnan tulee pyytää kuluttaja-asiamiehen lausunto myös ennen seuraamusmaksun määräämistä kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain nojalla.

71 §

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

17) Rahoitusvakaustavirastolle sellaisia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain noudattamisen valvonnassa havaittuja tietoja, joilla on merkitystä Rahoitusvakaustaviraston täyttäessä rahoitusvakaustaviranomaisesta annetun lain 5 luvussa säädettyjä talletussuojakorvausten maksamiseen liittyviä velvoitteitaan;

18) kuluttaja-asiamiehelle sen valvontatehtävien hoitamista varten.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

5.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 1 momentin 14 kohta, sellaisena kuin se on laissa 659/2019, sekä
lisätään 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 224/2008, 462/2011, 348/2013, 257/2014, 671/2015, 451/2016, 470/2017, 1052/2018, 301/2019 ja 659/2019, uusi 15 kohta seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädettyssä järjestyksessä pannaan täytäntöön seuraavat seuraamukset:

14) lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain (657/2019) 13 §:ssä tarkoitettu lentoliikenteen harjoittajan seuraamusmaksu;

15) Finanssivalvonnan tai tuomioistuimen määräämä kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/) tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

6.

Laki

tuomioistuinmaksulain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 8 §:n 1 momentin 4 kohta seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

8 §

Viranomaisten ja eräiden muiden vapauttaminen maksuista

Tämän lain mukaisten maksujen suorittamisesta ovat vapaat:

4) kuluttaja-asiamies;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

7.

Laki

kuluttajansuojalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 6 luvun 19 §, sellaisena kuin se on laissa 1211/2013, sekä

lisätään 2 lukuun uusi 19 a §, 6 lukuun uusi 13 a §, 6 luvun 14 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1211/2013, uusi 4 momentti, 6 luvun 25 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1211/2013, uusi 2 momentti, 6 luvun 16 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1211/2013, uusi 2 momentti, 6 a lukuun uusi 19 §, 7 luvun 50 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 746/2010, uusi 2 momentti, 7 a luvun 32 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 851/2016, uusi 3 momentti, 9 lukuun uusi 35 § ja 10 luvun 16 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 227/2011, uusi 2 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

2 luku

Markkinointi ja menettelyt asiakassuhteessa

19 a §

Seuraamusmaksu

Tämän luvun 4—8, 8 a ja 9—10 §:n, 10 a §:n 1 momentin, 12 §:n, 14 §:n 1 momentin sekä 15 §:n nojalla annettujen säännösten rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/).

6 luku

Kotimyynti ja etämyynti

13 a §

Todistustaakka tietojen antamista koskevien velvoitteiden täyttämistä

Elinkeinonharjoittajalla on todistustaakka siitä, että se on täyttänyt 9—13 §:n mukaiset velvoitteensa.

14 §

Peruuttamisoikeus

Kuluttajalla on todistustaakka siitä, että sopimus on peruutettu tässä pykälässä edellytetyllä tavalla.

16 §

Peruuttamisoikeuden rajoitukset

Sen estämättä, mitä 1 momentin 7 kohdassa säädetään, kuluttajalla on 14 §:ssä säädetty peruuttamisoikeus siltä osin kuin elinkeinonharjoittaja suorittaa mainitussa kohdassa tarkoitetun käynnin yhteydessä muita kuin kuluttajan nimenomaisesti pyytämiä palveluja tai toimittaa muita tavaroita kuin korjaus- tai huoltotöiden suorittamiseksi välttämättömiä varaosia.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

19 §

Korvaus ennen peruuttamista suoritetusta palvelusta

Jos muuta kuin digitaalista sisältöä koskevan palvelun suorittaminen on aloitettu ennen peruuttamisajan päättymistä, kuluttajan on peruuttamistapauksessa maksettava peruuttamisilmoituksen tekemiseen mennessä sopimuksen täyttämiseksi tehdystä suorituksesta elinkeinonharjoittajalle kohtuullinen korvaus. Korvauksen määrä lasketaan sopimuksen mukaisen kokonaishinnan perusteella. Jos kokonaishinta on kohtuuton, korvauksen määrä lasketaan kuluttajalle suoritettun palvelun markkina-arvon perusteella.

Kuluttajalla ei kuitenkaan ole maksuvelvollisuutta peruuttamisaikana kokonaan tai osittain suoritetusta palvelusta, jos elinkeinonharjoittaja on laiminlyönyt antaa hänelle 9 §:n 1 momentin 10 tai 12 kohdassa tarkoitetut tiedot tai jos elinkeinonharjoittaja on aloittanut sopimuksen täyttämisen peruuttamisaikana ilman 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua kuluttajan nimenomaista pyyntöä.

25 §

Seuraamukset luvun säännösten rikkomisesta

Tämän luvun 9 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten, 10—13 §:n, 14 §:n 1 ja 2 momentin sekä 17 §:n 2—4 momentin rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa.

6 a luku

Rahoituspalvelujen ja rahoitusvälineiden etämyynti

19 §

Seuraamusmaksu

Tämän luvun 5—10 §:n, 11 §:n 1 ja 2 momentin, 12 §:n 1 momentin ja 16 §:n 2 momentin rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

7 luku

Kuluttajaluotot

50 §

Seuraamukset

Tämän luvun 8 §:n, 9 §:n ja sen 2 momentin nojalla annettujen säännösten, 10 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten, 13 §:n 2 momentin 3 kohdan, 13 a §:n, 14 §:n, 15 §:n 1 ja 2 momentin, 16 §:n, 16 a §:n, 17 §:n ja sen 3 momentin nojalla annettujen säännösten, 17 a §:n, 17 b §:n, 19 §:n, 20 §:n 1 momentin, 24 §:n, 39 §:n 1 momentin ja 48 §:n rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa.

7 a luku

Asunto-omaisuuteen liittyvät kuluttajaluotot

32 §

Seuraamukset

Tämän luvun 5 §:n, 6 §:n ja sen 2 momentin nojalla annettujen säännösten, 7 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten, 10 §:n 1 momentin, 11 ja 14 §:n, 15 §:n ja sen 3 momentin nojalla annettujen säännösten sekä 17 §:n 1 momentin rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa.

9 luku

Taloelementtien kauppa ja rakennusurakka

35 §

Seuraamusmaksu

Tämän luvun 25 §:n 2 momentin rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

10 luku

Aikaosuudet ja pitkäkestoiset lomatuotteet

16 §

Seuraamukset eräiden säännösten rikkomisesta

Tämän luvun 4 ja 5 §:n, 9 §:n 1 momentin sekä 12 §:n rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

8.

Laki

asuntokauppalain 7 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asuntokauppalain (843/1994) 7 luvun 5 §:n edellä oleva väliotsikko ja
lisätään 7 lukuun uusi 5 a § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

7 luku

Erinäiset säännökset

Rangaistussäännökset ja seuraamusmaksu

5 a §

Seuraamusmaksu

Tämän lain 2 luvun 19 §:n 1 momentin ja 19 c §:n 1 momentin sekä 4 luvun 3 a §:n rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

9.

Laki

saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään saatavien perinnästä annettuun lakiin (513/1999) uusi 17 a § seuraavasti:

17 a §

Seuraamusmaksu

Tämän lain 4 §:n 3 momentin, 4 a—4 c §:n, 5, 5 a ja 6 §:n, 7 §:n 2 momentin, 10 a—10 d §:n sekä 11 a §:n 2 momentin rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

10.

Laki

maksupalvelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maksupalvelulain (290/2010) 85 b ja 85 c §, sellaisina kuin ne ovat laissa 898/2017,
siirretään muutettu 85 b § 9 lukuun ja
lisätään lakiin uusi 85 d § seuraavasti:

9 luku

Valvonta

85 b §

Seuraamusmaksu

Tämän lain 10—15, 22 ja 25 a §:n rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/).

10 luku

Erinäiset säännökset ja voimaantulo

85 c §

Tunnistaminen

Palveluntarjoajan on käytettävä vahvaa tunnistamista, jos maksaja:

- 1) käyttää maksutiliään tietoverkon välityksellä;
- 2) käynnistää sähköisen maksutapahtuman;
- 3) toteuttaa etäkanavan kautta toimen, johon voi liittyä väärinkäytöksen riski.

Jos maksaja käynnistää sähköisen maksutapahtuman etäviestimellä, palveluntarjoajan on käytettävä vahvaa tunnistamista, johon yhdistetään maksutapahtuman määrä ja maksunsaaja maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65, EY, 2009/110/EY ja 2013/36/EU ja asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2366, jäljempänä *maksupalveludirektiivi*, 97 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Palveluntarjoajan on riittävin turvatoimenpitein huolehdittava vahvassa tunnistamisessa käytettävien henkilökohtaisten turvatunnusten luottamuksellisuuden ja eheyden suojaamisesta.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettun vahvan tunnistamisen sekä 3 momentissa tarkoitettujen turvatoimenpiteiden on täytettävä tarkemmat vaatimukset, joista säädetään maksupalveludirektiivin 98 artiklan nojalla annetuissa komission teknisissä sääntelystandardeissa.

Tämän pykälän mukaisesta velvollisuudesta vahvaan tunnistamiseen sekä henkilökohtaisten turvatunnusten luottamuksellisuuden ja eheyden suojaamiseen voidaan poiketa, jos maksupalveludirektiivin 98 artiklan nojalla annetuissa komission teknisissä sääntelystandardeissa niin säädetään.

85 d §

Viestintästandardit

Palveluntarjoajan on tunnistamista, todentamista, ilmoittamista, tietojen antamista ja turvatoimenpiteiden toteuttamista koskevissa yhteyksissään toisten palveluntarjoajien, maksajien ja maksunsaajien kanssa noudatettava yhteisiä ja turvallisia avoimia viestintästandardeja, joita koskevista vaatimuksista säädetään maksupalveludirektiivin 98 artiklan nojalla annetuissa komission teknisissä sääntelystandardeissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

11.

Laki

korkolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään korkolakiin (633/1982) uusi 12 b § seuraavasti:

12 b §

Seuraamusmaksu

Kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/) säädetään seuraamusmaksun määräämisestä vaadittaessa eräissä tämän lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa korkeampaa viivästyskorkoa kuin mitä tämän lain 4 §:ssä säädetään.

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

12.

Laki

matkapalveluyhdistelmistä annetun lain 43 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään matkapalveluyhdistelmistä annettuun lain (901/2017) 43 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

43 §

Muut seuraamukset

Tämän lain 7 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten, 10 §:n ja sen 3 momentin nojalla annettujen säännösten, 16 ja 27 §:n sekä 36 §:n ja sen 2 momentin nojalla annettujen säännösten rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

13.

Laki

palvelujen tarjoamisesta annetun lain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan palvelujen tarjoamisesta annetun lain (1166/2009) 19 §, sellaisena kuin se on laissa 319/2019, seuraavasti:

19 §

Valvonta

Tämän lain 7—10 §:n noudattamista palveluntarjoajan ja kuluttajan välisessä suhteessa valvoo kuluttaja-asiamies.

Kuluttaja-asiamies valvoo perusteettomien määräjoitusten ja muiden asiakkaiden kansallisuuteen tai asuin- tai sijoittautumispaikkaan perustuvien syrjinnän muotojen torjumisesta sisämarkkinoilla ja asetusten (EY) N:o 2006/2004 ja (EU)2017/2394 sekä direktiivin 2009/22/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/302 palveluntarjoajan ja kuluttajan välisessä suhteessa.

Valvontatehtävän hoitamisesta, oikeudesta määrätä seuraamuksia sekä asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi säädetään kuluttajansuojalaissa (38/1978) ja Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetussa laissa (661/2012). Oikeudesta määrätä seuraamusmaksuja 2 momentissa mainitun asetuksen 3 artiklan 1 ja 2 kohdan, 4 artiklan 1 kohdan ja 5 artiklan 1 kohdan rikkomisen johdosta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

14.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin (917/2014) uusi 335 a § seuraavasti:

335 a §

Seuraamusmaksu eräiden sähköistä suoramarkkinointia koskevien säännösten rikkomisesta

Tämän lain 200 ja 201 §:n sekä 203 §:n 2 momentin rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

15.

Laki

liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään liikenteen palveluista annettuun lakiin (320/2017) uusi 255 a § seuraavasti:

255 a §

Seuraamusmaksu

Matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 4 artiklan 3 kohdan, 5 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan, 5 artiklan 2 koh-

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

dan sekä 6 ja 14 artiklan, rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1371/2007 17 ja 18 artiklan, matkustajien oikeuksista meri- ja sisävesiliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1177/2010 17—19 artiklan, lentoliikenneasetuksen 23 artiklan 1 kohdan sekä EU:n linja-autoliikenteen matkustajien oikeuksia koskevan asetuksen 19 artiklan 2 kohdan rikkomisen johdosta määrättävästä seuraamusmaksusta säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

16.

Laki

maksulaitoslain 7 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maksulaitoslain (297/2010) 7 b §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 890/2017, seuraavasti:

7 b §

Tilitietopalvelun tarjoamisen luvanvaraisuutta koskeva poikkeus

Sen estämättä, mitä 6 §:ssä säädetään, tilitietopalvelua saa tarjota ilman toimilupaa. Sen, joka aikoo tarjota tilitietopalvelua, on tehtävä siitä ilmoitus Finanssivalvonnalle. Tilitietopalvelun tarjoajaan sovelletaan 4, 11, 19 a, 19 b ja 26 b §:ää. Tilitietopalvelun tarjoajaan sovelletaan myös maksupalvelulain 11—15 §:ää, 22 §:n 1 momenttia, 25 a §:ää, 53 §:n 1 momenttia ja 54 §:n 1 momenttia sekä 82 a, 82 b, 85 c ja 85 d §:ää. Lisäksi tilitietopalvelun tarjoajaan sovelletaan tämän lain 11 §:n 1 momentin nojalla annettua valtiovarainministeriön asetusta. Tilitietopalveluita vain Euroopan talousalueen ulkopuolelle tarjoavaan sovelletaan lisäksi 22 §:n 2 momenttia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2020 vp

Helsingissä 11.6.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juhana Vartiainen kok
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Eeva Kalli kesk
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Riitta Mäkinen sd
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Joakim Strand r
jäsen Veikko Vallin ps
jäsen Tuula Väättäinen sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Hanna Holopainen vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen